

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

РЕШЕНИЕ №1

София, 13 март 2025 г.

Конституционният съд в състав:

Председател: Павлина Панова

Членове: Надежда Джелепова

Атанас Семов

Красимир Влахов

Янаки Стоилов

Соня Янкулова

Борислав Белазелков

Десислава Атанасова

Галина Тонева

Сашо Пенев

Невин Фети

при участието на секретар-протоколита Десислава Пенкова разгледа в закрито заседание на 13.03.2025 г. конституционно дело №33/2024 г., обединено, докладвано от съдия Янаки Стоилов и съдия Соня Янкулова.

Производството е по чл. 149, ал. 1, т. 7 във връзка с чл. 66 от Конституцията на Република България във фазата на произнасяне по същество.

Конституционно дело №33/2024 г. и присъединените към него к.д. №34/2024 г., №35/2024 г., №36/2024 г. и №37/2024 г. са образувани по искане на народни представители от 50-ото и от 51-вото Народно събрание за установяване на незаконност на изборите за народни представители в 51-вото Народно събрание, произведени на 27.10.2024 г., резултатите от които са обявени с Решение №3972-НС от 30.10.2024 г. на Централната изборителна комисия, съответно за установяване на незаконност на избора на всеки един от обявените с Решение №3998-НС от 31.10.2024 г. на Централната изборителна комисия за избрани народни представители в 51-вото Народно събрание.

Вносителят на искането по к.д. №33/2024 г. – 67 народни представители от 50-ото Народно събрание – оспорва изборите за народни представители за 51-вото Народно събрание, произведени на 27.10.2024 г., в 52 конкретно посочени изборителни секции поради неправилно отразяване на изборния резултат в протокола на секционната изборителна комисия и неправомерно въздействие върху хартиени бюлетини от членове на секционни изборителни комисии, както и поради липса на видеонаблюдение в реално време и видеозаснемане след обявяване на края на изборния ден в същите секционни изборителни комисии при преброяването на гласовете и съставянето на протокола.

Вносителят на искането по к.д. №34/2024 г. – 58 народни представители от 50-ото Народно събрание – твърди, че изборите за народни представители за 51-вото Народно събрание, произведени на 27.10.2024 г., са незаконни поради нарушения: 1) при образуване на изборителни секции и съставяне на изборителни списъци; 2) при формиране на състава на секционни изборителни комисии и при замяна на техни членове; 3) при гласуване; 4) при отчитане на изборните резултати от гласуването с

хартиена бюлетина и с бюлетина от машинно гласуване; 5) чрез манипулиране на избирателния вот – „прехвърляне на подадени действителни гласове от една партия към друга“; 6) при изготвяне на протоколите от секционни и районни избирателни комисии; 7) чрез „купуване на гласове“; 8) при предизборната агитация, както и на чл. 205 от Изборния кодекс (ИК), за някои от които сочи конкретни избирателни секции.

Вносителят на искането по к.д. №35/2024 г. – 65 народни представители от 51-вото Народно събрание – счита изборите за народни представители за 51-вото Народно събрание, произведени на 27.10.2024 г., за незаконни като оспорва резултата във всеки от многомандатните изборни райони с твърдения за незачитане на стандартите за произвеждане на избори, обективирани в Конституцията, Изборния кодекс, правото на Европейския съюз и Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, за нарушения при броенето на гласовете и отразяването на резултата в протоколите на секционни избирателни комисии, което съчетано с ниската избирателна активност води до промяна на изборния резултат, както и с твърдения за конкретни нарушения на Изборния кодекс и на методическите указания на Централната избирателна комисия, за които сочи конкретни избирателни секции.

Вносителят на искането по к.д. №36/2024 г. – 50 народни представители от 51-вото Народно събрание – счита изборите за народни представители за 51-вото Народно събрание, произведени на 27.10.2024 г., за незаконни с твърдения за: 1) нарушения и престъпления против политическите права на гражданите; 2) нарушения, „свързани с изготвянето и предаването на избирателните протоколи“ от секционни избирателни комисии; 3) нарушения, „свързани с невключено/неработещо/невярно заснемащо видеонаблюдение при броенето в изборните секции“; 4) „многобройни проблеми с машинното гласуване“; 5) „разминавания между данните във флашките и избирателните протоколи“; 6) нарушения, „свързани с данни за общия брой гласоподаватели и броя на българските граждани“; 7) смяна на членове на секционни избирателни комисии в деня за размисъл и в изборния ден, за които нарушения сочи конкретни избирателни секции.

Вносителят на искането по к.д. №37/2024 г. – 60 народни представители от 51-вото Народно събрание – оспорва законността на изборите за народни представители за 51-вото Народно събрание, произведени на 27.10.2024 г., в конкретно посочени 452 избирателни секции с твърдения за нарушения на чл. 272 във връзка с чл. 57, т. 34 и на чл. 280, ал. 1 и 2 във връзка с чл. 279, ал. 1, т. 1 – 6 ИК.

С определения от 26.11.2024 г. Съдът допусна за разглеждане по същество исканията на вносителите по петте дела и конституира по всяко от тях заинтересувани институции: Народното събрание, президента, Министерския съвет, Върховния касационен съд, Върховния административен съд, главния прокурор и Централната избирателна комисия. Съдът даде четиринадесетдневен срок на заинтересуваните страни да представят становище, а на вносителите – да представят допълнителни съображения.

Поради предмета на делата – изборите за народни представители, произведени на 27.10.2024 г., Съдът ги обедини за общо разглеждане под номера на к.д. №33/2024 г., с оглед на което извърши всички следващи процесуални действия по к.д. №33/2024 г.

В дадения от Съда срок становище по к.д. №33/2024 г. и присъединените към него дела от конституираните заинтересувани страни представи единствено Централната избирателна комисия. В становището си Централната избирателна комисия излага подробно законодателната уредба на изборния процес и приетите от комисията актове в изпълнение на закона с цел организация на изборния процес. Комисията намира изложените в исканията твърдения за „незаконосъобразност на проведените избори поради нарушения при осъществяване на видеонаблюдението и несъответствие между

данните във флаш паметите и отразените в протокола на СИК, че нямат законова обосновка, предвид че Изборният кодекс не определя същите като средство за отчитане на изборния резултат“. Сочи, че визираните в „искането по к.д. №34/2024 г., присъединено към к.д. №33 от 2024 г., „секции – фантоми“, са образувани като подвижни избирателни комисии и техните протоколи представляват част от отчетените изборни резултати и са публикувани на интернет страницата на ЦИК в раздел „Резултати“ за всяка секция и за всеки изборен район“.

В дадения от Съда срок допълнителни съображения по искането предостави единствено вносителят на искането по к.д. №34/2024 г. В документа, наречен „молба – допълнение“, вносителят представя „допълнителни данни“ – „останалата част от резултатите от извършените от експертите ни изследвания на данните от избора на 27.10.2024 г. и анализът на същите“. Молбата – допълнение съдържа виждането на вносителя относно проблеми при изготвянето на избирателните списъци, информация за допуснати според него нарушения на изискванията на Изборния кодекс при създаването на избирателните секции като дава пример с образуването на избирателните секции в общините в 09 Кърджалийски изборен район. Молбата – допълнение съдържа и подробна информация за създаването и гласуването с „подвижни избирателни секции, гласуването чрез които е индикация за купуване на гласове“. Вносителят излага разбирането си за „установени разминавания в резултатите от протоколи на хартия и флашки от машинния вот“, за „нарушенията, установени от изгледани видеозаписи на липсващи секции“ и за „масови смени в съставите“ на секционните избирателни комисии в нарушение на чл. 89, 91 и 105 ИК. Сочи аргументи за „нелегитимност на изборите в засегнатите секции“ и нарушения от районната избирателна комисия в 25 София изборен район при регистрацията на коалиция „Свободни избиратели“, включваща политическа партия „Зелен съюз“, политическа партия „Републиканци за България“ и политическа партия „Съюз на свободните демократи“.

В молбата – допълнение вносителят прави следните доказателствени искания: за „повторно преброяване на бюлетините, включително проверка на съответствието на избирателните списъци и действителните бюлетини“; за „проверка на решенията за промени в секционните избирателни комисии“; за „анализ на видеозаписите за установяване на допуснати нарушения“; за „насрочване на нови избори“; за „установяване на нарушенията – в нарушение на закона ли са действията на районната избирателна комисия в 25 София изборен район“; за „касиране на изборите в 25 София изборен район“; за „препоръки за реформи – Конституционният съд да предложи промени на нормативната уредба“; за „разпореждане – Конституционният съд да разпорежи нови избори в 25 София изборен район“; за „молба към Централната избирателна комисия – да установи ясни правила за електронно подаване на документи“.

Даденият на вносителите с определенията от 26.11.2024 г. четиринадесетдневен срок за предоставяне на допълнителни съображения не е срок, в който вносителят може да променя предмета на искането, с което е сезирал Съда и което е допуснато от Съда за разглеждане по същество. С представената в дадения срок молба – допълнение вносителят на искането по к.д. №34/2024 г. прави ново искане, различно от искането си от 08.11.2024 г. за установяване на незаконност на изборите в цялост, а именно за „касиране на изборите“ конкретно в 25 София изборен район и за насрочване на нови избори в този изборен район поради допуснато нарушение по отношение на коалиция „Свободни избиратели“. Това искане е направено след срока по чл. 305, ал. 2 ИК, поради което Съдът не следва да се произнася по него, а да го остави без разглеждане, защото законодателят е обвързал възможността за сезиране на Конституционния съд с искане по чл. 149, ал. 1, т. 7 във връзка с чл. 66 от Конституцията със срок – 15 дни от обявяване на решението с резултатите от изборите от Централната избирателна комисия (чл. 305, ал. 2 ИК), който срок в случая е изтекъл на 15.11.2024 г.

С молбата – допълнение вносителят на искането по к.д. №34/2024 г. представя подробна справка за всички избирателни секции за гласуване с подвижна избирателна кутия. По отношение на тези секции вносителят не прави доказателствени искания, а твърди, че от „изнесените данни може да се направи извод, че секциите с подвижни избирателни кутии са създавани за нуждите на определени партии“. С искането си от 08.11.2024 г. вносителят не твърди нарушения при създаването на всички избирателни секции за гласуване с подвижна избирателна кутия и не сочи доказателства за това. Соци единствено четири „секции – фантоми“ от 12 Монтана изборен район, които при проверка не е установил на посочения адрес. С оглед на това Съдът не е сезиран надлежно с искане за проверка за законността на създаването на всички избирателни секции за гласуване чрез подвижна избирателна кутия и за проверка на действителността на всички подадени по този начин гласове.

Исканията на вносителите по к.д. №34/2024 г., к.д. №35/2024 г. и к.д. №36/2024 г. са искания за установяване на незаконност на изборите в цялост, а исканията на вносителите по к.д. №33/2024 г. и №37/2024 г., както и искането на вносителя по к.д. №35/2024 г., направено при условията на „евентуалност“, са за установяване на незаконност на изборния резултат в конкретно посочени избирателни секции. Доводите на всички вносители, обобщено, са доводи за допуснати нарушения на различни етапи на изборния процес – при неговата подготовка и при произвеждането на избора (гласуване и преброяване на гласовете), – извършени от органите на изборната администрация (избирателните комисии от различен ранг).

Целта на изборите за Народно събрание е да създадат демократична легитимност на националното представително учреждение по смисъла на чл. 1, ал. 2 във връзка с чл. 10 и 64 от Конституцията. Целта на контрола за законност на изборите, извършван от Конституционния съд, е да се установи законност на състава на парламента и да се защити активното и пасивното избирателно право на гражданите.

Поради това законността на изборите следва да се преценява с оглед на възможността твърдените нарушения на изборния процес да доведат до промяна на състава на Народното събрание. Не всяко отделно нарушение на изборните правила е основание за установяване на незаконност на изборите, а само това, което действително засяга резултата от избора като изкривява изборния резултат, защото само тогава изборите, като форма на политическото участие на гражданите в демократичния политически процес, не са постигнали своята цел – да превърнат избора на гражданите в легитимна публична власт (Решение №4/2011 г. по к.д. №4/2011 г.; Решение №3/2017 г. по к.д. №11/2016 г.).

Факт е, че точно тази същност на изборите – да създадат легитимно представителство на гражданите – поражда и изострена чувствителност към нарушаването на изборните стандарти, установени от закона или чрез приетата добра международна практика, спазването на които е гаранция за демократичния характер на представителното управление. За да създаде възможност за своевременно отстраняване на всяко едно нарушение в хода на изборния процес, законодателят е предвидил различни форми на участие и различни форми на контрол от участниците в изборния процес на всеки етап от неговото провеждане. Именно тези форми и тяхното активно използване са гаранция за законосъобразното и демократично организиране и произвеждане на изборите и за прозрачното и точно определяне на изборния резултат съобразно изразената от избирателите политическа воля (Решение №13/2013 г. по к.д. №14/2013 г.).

В производството по оспорване на законността на изборите Конституционният съд не действа *ex officio*, а само в рамките, в които е сезиран и е допуснал разглеждане на исканията (Решение №2/2010 г. по к.д. №10/2009 г.). Това прави особено отговорна преценката на сезиращите субекти за значимостта на

твърдените нарушения на изборния процес и на получените изборни резултати, както и за ангажираните в подкрепа на тези твърдения доказателства.

В случая Конституционният съд е сезиран от 300 народни представители от 50-ото и от 51-вото Народно събрание – 125 народни представители от 50-ото Народно събрание и 175 народни представители от 51-вото Народно събрание. Фактически сезирането е от 99 народни представители от 50-ото и 93-ма народни представители от 51-вото Народно събрание, защото народните представители са подписали повече от едно искане в качеството си на народни представители съответно в 50-ото и в 51-вото Народно събрание, като 69 народни представители са подписали исканията в качеството си на народни представители и от 50-ото, и от 51-вото Народно събрание. Исканията са подписани от народни представители от различни политически формации: „Величие“, „Има такъв народ“, Движение за права и свободи, Алианс за права и свободи, „Продължаваме промяната – Демократична България“ и „БСП за България – обединена левица“.

Каква е причината народните представители да сезират Конституционния съд с пет искания за установяване на незаконност на изборите, подписани от тях в различни комбинации и с твърдения за идентични нарушения, е извън предмета на делото. Броят на исканията и броят на подписалите ги народни представители над изискуемото от чл. 150, ал. 1 от Конституцията във връзка с чл. 305, ал. 2 ИК не са относими към основателността на исканията, но показват, че половината от парламентарно представените партии/коалиции в 51-вото Народно събрание имат съмнения в законността на изборите.

Сезирането на Съда от общо 300 народни представители е симптоматично за разбирането на народните представители за ролята, мястото и функциите на партиите, чиито представители са те, в подготовката и произвеждането на изборите. Активното участие на партиите в подготовката и произвеждането на изборите с цел гарантиране на честността на вота на всеки гражданин е най-ефективното средство за повишаване на доверието в изборния процес и в резултат на това за повишаване на доверието в създадената чрез тези избори публична власт, получаването на която е целта на участието на партиите в изборния процес. Неизползването на това средство в много случаи води до невъзможност извършени нарушения да бъдат установени и последиците им – отстранени.

Конституционният съд намира за необходимо да припомни, че Изборният кодекс урежда изборния процес по начин, който гарантира участието на политическите партии на всеки етап от подготовката и произвеждането на изборите. Точно парламентарно представените партии разполагат с най-много възможности, предоставени им от закона, да участват в организирането и провеждането на изборния процес. Начинът на формиране на изборната администрация и възможностите за контрол за законосъобразност на нейната дейност и на нейните актове на всеки етап от изборния процес, включително и в изборния ден чрез самите политически партии, чрез застъпници на кандидати, чрез наблюдатели, представители на партиите, са средство за активно участие на партиите в подготовката и произвеждането на изборите. Политическите партии чрез всички тези лица са призвани да действат по начин, който да гарантира надлежното упражняване на активното изборително право на всеки гражданин в съответствие с установения в една демократична правова държава ред за произвеждане на избори.

Конституционният съд намира за необходимо също да посочи изрично, че Изборният кодекс, приет от Народното събрание в изпълнение на чл. 42, ал. 2 от Конституцията, обнародван в Държавен вестник, бр. 19 от 05.03.2014 г., в редакцията си към 27.10.2024 г. е изменян 27 пъти, в т.ч. и в резултат на четири решения на Конституционния съд, като в рамките на тези десет години въз основа на него са

произведени девет избора за Народно събрание. Значителният брой изменения на Изборния кодекс, които макар и да не се отнасят до промяна на системата за определяне на изборните резултати (с изключение на изменението във връзка с гласовете по чл. 267, ал. 1, т. 6 ИК „не подкрепям никого“ и отчитането на преференциалния вот), засягат в значима степен набора от правила, които уреждат подготовката и произвеждането на изборите. Този факт сам по себе си не съдейства за изграждане и утвърждаване на доверие в избирателния процес и неговите резултати, гарантиращи общото, равно и пряко избирателно право с тайно гласуване на всеки гражданин.

Следва да се отчете и фактът, че оспорените избори се произвеждат по законово установен ред, който не е променен от предходните избори (с изключение на включването в чл. 9, ал. 1 ИК на хипотезите и на чл. 97а и чл. 99б, ал. 3 и 4 от Закона за гражданската регистрация, ЗГР), произведени само четири месеца по-рано – на 09.06.2024 г. Това значи, че пропуските в законовата уредба и в организацията на изборния процес би следвало да са ясни на участниците в оспорените избори, защото те вече са имали възможност да проверят на практика ефективността на приложимата законова уредба в предходните избори и да направят необходимото пропуските и недостатъците на тази уредба да бъдат отстранени.

Контролът на Конституционния съд за законност на изборите за народни представители на основание чл. 149, ал. 1, т. 7 във връзка с чл. 66 от Конституцията е крайно средство, което следва да бъде използвано тогава, когато въпреки използваните други средства за контрол (в т.ч. и контрол от участващите в изборите партии), са налице нарушения, които могат да повлияят на състава на националното представително учреждение – в неговата цялост или по отношение на избора на отделни народни представители.

В случая вносителите твърдят нарушения при подготовката на изборите и нарушения при произвеждането им в самия изборен ден – главно при подаване на вота и определяне на изборните резултати – извършени от изборната администрация, някои от които, ако бъдат доказани, могат да доведат до промяна в състава на 51-вото Народно събрание. Следва да се отчете и фактът, че част от сочените от вносителите нарушения, свързани с преброяването на гласовете за една конкретна политическа партия – „Величие“ – бяха изнесени от медиите непосредствено след приключване на изборния ден и станаха обществено достояние като в съответствие с т. 1.8. от Решение №3972-НС от 30.10.2024 г. относно обявяване на резултатите от гласуването и разпределението на мандатите в 51-вото Народно събрание на Централната избирателна комисия 21 гласа не достигат на тази партия, за да бъде представена в парламента.

Сочените нарушения – преценени *prima facie* – биха могли да окажат въздействие върху състава на 51-вото Народно събрание, което в съчетание със сезирането от народни представители от различни парламентарно представени партии и коалиции дава основание на Конституционния съд да извърши достатъчно широкообхватна проверка на изборните резултати, за да не се разклати основата на доверието в представителната власт и в демократичната държава.

Преценката за законност на оспорените избори Съдът извършва на основата на Конституцията и Изборния кодекс, както и отчитайки установените по надлежния ред ангажменти на страната относно избирателното право на гражданите, закрепени както в актове, приети по реда на чл. 5, ал. 4 от Конституцията, така и в такива, имащи характер на международни стандарти, които България е приела да прилага – основно чл. 21, ал. 1 и 2 от Всеобщата декларация за правата на човека, приета от Общото събрание на Организацията на обединените нации на 10.12.1948 г., на която организация България е член от 15.12.1955 г.; чл. 25, б. б) от Международния пакт за граждански и политически права, ратифициран с Указ № 1199 на Президиума на Народното събрание от 23.07.1970 г., обн. ДВ, бр. 60 от 1970 г.; член 3 от Допълнителния протокол на Конвенцията за

защита на правата на човека и основните свободи (ратифицирана със закон, обн. ДВ, бр. 66 от 1992, обн. ДВ, бр. 80 от 1992 г.), практиката на Европейския съд по правата на човека, актове на Съвета на Европа и в частност становищата на Европейската комисия за демокрация чрез право като неин консултативен орган.

Контролът на Конституционния съд за законност на изборите е ограничен от правните средства, с които Съдът разполага съобразно действащото законодателство, а то не е уредило нарочен процесуален ред за проверка на законността на изборите за Народно събрание. Този факт сам по себе си не допринася за доверието в изборния процес, което рефлектира и върху ефективното упражняване на правото на глас.

При липса на изрична законова уредба относно реда за оспорване на законността на изборите пред Конституционния съд, Съдът, основавайки се на установеното в Конституцията, в Изборния кодекс, в Закона за Конституционен съд и в Правилника за организацията на дейността на Конституционния съд, извърши проверка на твърдените от вносителите нарушения.

Следва да се посочи, че по отношение на резултата от гласуването не може да се очаква от Конституционния съд да установява факти и обстоятелства, които не са обективирани в материалния носител на вота на избирателя или не могат да бъдат установени в резултат на извършена от Съда проверка на бюлетините и съставените от секционните избирателни комисии документи, удостоверяващи установеното от осъществения от избирателите вот в съответната избирателна секция. Контролът за законност на изборите, осъществяван от Конституционния съд, е средство за коригиране на нарушения, които имат отношение към крайния резултат и които подлежат на доказване, не и на такива, за които са налице съмнения или предположения или които се обосновават единствено с анализ на изборния резултат (Решение №5/2013 г. по к.д. №13/2013 г.). Съдът не е орган, който установява извършени в рамките на изборния процес престъпления срещу политическите права на гражданите, установени в глава трета, раздел III на Наказателния кодекс.

Посочването на множество, а в някои от исканията и на всички избирателни секции като предмет на проверка от Съда демонстрира неразбиране на смисъла и целта на контрола за законност на изборния процес, осъществяван от Конституционния съд, като препятства възможността в най-кратък срок да се установи окончателността и безспорността на изборния резултат – обстоятелство, което укрепва стабилността на държавата в условията на конституционна демокрация (Решение №12/2011 г. по к.д. №11/2011 г.). То илюстрира подценяване на същността и ефекта от другите средства за контрол на изборния процес, които законодателят изрично е предоставил именно на правните субекти, които сезираха Съда – на политическите партии, които са участници в изборите – и не отчита тежестта и обществената значимост на оспорването на изборния резултат пред Конституционния съд, което повишава стандарта за доказване на твърдените нарушения. То не държи сметка и за необходимостта от постигането на баланс между продължителността на съдебното производство и достатъчно своевременното разрешаване на изборния спор (Определение №8/2010 г. по к.д. №7/2010 г.; Определение №4/2010 г. по к.д. №8/2010 г.).

Контролът, осъществяван от Конституционния съд, не е средство, което да замести ангажирането на самите политически субекти, участващи в изборите, с действия, които те могат да извършат в рамките на изборния процес, нито средство, което да компенсира своевременното прилагане на предвидените от закона възможности за осигуряване на законността на изборния процес. Контролът, осъществяван от Конституционния съд, не може нито да промени законодателната уредба, по която са произведени оспорените избори, нито да отстрани последиците от всички пропуски и нарушения, допуснати в хода на подготовката и произвеждането на изборите.

За да провери достоверността на твърдените от вносителите нарушения на изборния процес и в съответствие с действащата нормативна уредба, Съдът назначи експертиза със задача (задача 1), като извърши преброяване на гласовете, подадени с хартиена бюлетина и с бюлетина от машинно гласуване във всяка от конкретно посочени от вносителите избирателни секции, да установи: броят на подадените действителни гласове по кандидатски листи (партии, коалиции, независим кандидат) съответства ли на вписания в протокола на съответната секционна избирателна комисия; броят на подадените действителни гласове с бюлетини от машинно гласуване по кандидатски листи (партии, коалиции, независим кандидат) съответства ли на информацията от паметта на специализираното устройство за гласуване; протоколите на секционните избирателни комисии по чл. 273 ИК съставени ли са в съответствие с изискванията на чл. 274, ал. 3 ИК. Предмет на тази задача, съгласно определението на Съда от 26.11.2024 г. по к.д. №33/2024 г., бяха 1 777 избирателни секции.

С определения от 14.01.2024 г. и 16.01.2024 г. Съдът прие заключенията на експертите, изготвени в табличен вид, за 1 768 избирателни секции. По отношение на 9 избирателни секции, включени в определението на Съда от 26.11.2024 г., не беше извършена проверка на изборните книжа, защото избирателна секция 020100029, вписана в 01 Благоевградски изборен район, е предмет на втората назначена от Съда експертиза, избирателни секции 011110003, 026540002, 034610096, 082600020, 1927000175 и 213300085, посочени от вносителите и включени в предмета на експертизата, не съществуват, а избирателни секции 092100061 и 234602022 са посочени в определението два пъти.

Заключенията на експертите предоставиха в табличен вид за всяка от избирателните секции, предмет на експертизата, установеното при проверката на изборните книжа относно броя на хартиените бюлетини по т. 5, броя на недействителните гласове по т. 6, броя на действителните гласове по т. 7 за „не подкрепям никого“ от хартиените бюлетини, броя на действителните гласове по т. 11 от бюлетините от машинно гласуване, броя на действителните гласове по т. 12 „не подкрепям никого“ от бюлетините от машинно гласуване, както и разпределението на гласовете по кандидатски листи от хартиените бюлетини и от бюлетините от машинно гласуване съгласно номерацията от протокола на секционна избирателна комисия – Приложение №75-НС-х, Приложение №76-НС-хм и Приложение №77-НС-чх, утвърдени с Решение №3706-НС от 16.09.2024 г. на Централната избирателна комисия.

Съдът допусна експертиза със задача (задача 2) да установи: броят на вписаните в протокола по чл. 273 ИК като недействителни бюлетини съответства ли на броя на наличните недействителни бюлетини, предадени на районните избирателни комисии от секционните избирателни комисии в посочени от вносителите избирателни секции. Предмет на тази задача, съгласно определението на Съда от 26.11.2024 г. по к.д. №33/2024 г., бяха 441 избирателни секции. С определение от 16.01.2024 г. Съдът прие заключенията на експертите, изготвени в табличен вид, за 436 избирателни секции. За пет избирателни секции експертите не извършиха проверка, защото избирателни секции 020400148, 024000149, 020100021, 020900020 и 162202039 са предмет на експертизата по задача 1. За избирателни секции 223100039, 22 Смолянски изборен район, 273100089, 27 Старозагорски изборен район, 301000017, 30 Шуменски изборен район, и избирателните секции извън страната – 321180521, 321180533, 321180542, 321180561, 321180595, 321180661, 321180670 и 321180671 Съдът прие заключенията на експертизата, но не включи техния резултат в изчисляването на общия изборен резултат, защото изборните резултати от тези секции са предмет на проверка и от експертизата по задача 1, която с оглед на нейния обхват включва и резултата от проверката по задача 2 относно тези секции.

С приемането на експертните Съдът установи, че за някои избирателни секции предоставените на Съда изборни книжа не съдържат в пълнота необходимите за предмета на проверката изборни документи. Това наложи Съдът с определение от 21.01.2025 г. да изиска от Централната избирателна комисия да предостави информация налични ли са изборни книжа, съхранявани по законово установения ред в съответните общински администрации, за избирателните секции, както следва: 02 Бургаски изборен район – 020400053, 020400148, 020400149, 020400194, 020400261; 09 Кърджалийски изборен район – 090200015; 14 Пернишки изборен район – 143200013; 17 Пловдивски изборен район – 172600026; 23 София изборен район – 234610009, 234615013; 27 Старозагорски изборен район – 270700016; 273100115, 273600017; 28 Търговишки изборен район – 283500103, и в случай, че са налични – да ги предостави на Конституционния съд. Бяха изискани и изборните книжа за избирателна секция 272400023, 27 Старозагорски изборен район, защото вместо изборните книжа на тази секция на Съда бяха предоставени изборните книжа на избирателна секция 272400022, която не е предмет на допуснатата експертиза.

Централната избирателна комисия предостави допълнително на Съда изборни книжа на избирателни секции: 020400053, 020400148, 020400149, 020400194, 020400261, 02 Бургаски изборен район; 143200013, 14 Пернишки изборен район; 172600026, 17 Пловдивски изборен район; 234610009, 234615013, 23 София изборен район; 272400023, 27 Старозагорски изборен район (писмо на Централната избирателна комисия изх. №ЦИК-НС-07-2476/66/ от 27.01.2025 г. и вх. №67 от 28.01.2025 г. на Конституционния съд).

Съдът извърши проверка на така предоставените изборни книжа, резултатите от която отрази в десет протокола, приобщени към доказателства по делото, и отрази установеното относно изборния резултат за девет от допълнително проверените избирателни секции – 020400053, 020400148, 020400149, 020400194, 020400261, 143200013, 172600026, 234615013 и 272400023 – в протоколи, съдържащи информацията в установения табличен вид, които също приобщени към доказателствата по делото. За избирателна секция 234610009, 23 София изборен район, не беше съставен нов протокол в табличен вид, защото Съдът не установи различие от това, което експертната комисия установи – липса на 54 броя хартиени бюлетини и на 111 броя бюлетини от машинно гласуване според протокола на секционната избирателна комисия.

Съдът не получи допълнително изборни книжа за следните избирателни секции: 090200015, 09 Кърджалийски изборен район; 270700016; 273100115, 273600017, 27 Старозагорски изборен район, 283500103, 28 Търговишки изборен район. За тези избирателни секции от Централната избирателна комисия бяха предоставени становищата на кметовете на община Ардино, община Гълъбово, община Стара Загора, община Чирпан и община Търговище, че изборните книжа на посочените секции са предадени на Централната избирателна комисия и в общинската администрация не се съхраняват други изборни книжа на тези избирателни секции. За тези избирателни секции експертната комисия установи: в секция 090200015, 09 Кърджалийски изборен район – липса на бюлетини от машинно гласуване (14 броя според протокола на секционната избирателна комисия); в секция 270700016 – липса на хартиени бюлетини (335 броя според протокола на секционната избирателна комисия) и на бюлетини от машинно гласуване (16 броя според протокола на секционната избирателна комисия); в секция 273100115 – липса на хартиени бюлетини (145 броя според протокола на секционната избирателна комисия); в секция 273600017 – липса на бюлетини от машинно гласуване (99 броя според протокола на секционната избирателна комисия) – трите секции са от 27 Старозагорски изборен район; в секция 283500103, 28 Търговишки изборен район – липса на хартиени бюлетини (294 според протокола на секционната избирателна комисия).

Приетата експертиза по задача 1 наложи Съдът да назначи графична експертиза със задача да установи дали знаците за отбелязване на вота на избирателя върху конкретно идентифицирани 287 хартиени бюлетини от три избирателни секции – секция 060800027, 06 Врачански изборен район, секция 122400033, 12 Монтана изборен район, и секция 152400205, 15 Плевенски изборен район, са поставени на всяка от хартиените бюлетини от отделен избирател. С определение от 06.02.2025 г. Съдът прие заключението на графичната експертиза, от което се установява, че знакът за отбелязване на вота на избирателя на 95 хартиени бюлетини от секция 060800027, 06 Врачански изборен район, на 72 хартиени бюлетини от секция 122400033, 12 Монтана изборен район и на 106 хартиени бюлетини от секция 152400205, 15 Плевенски изборен район, не е поставен на всяка от бюлетините от отделен избирател, а знаците са поставени от едно или две лица.

Това наложи Съдът да състави протоколи, съдържащи информация в установения табличен вид за тези три избирателни секции, в които да отрази, с оглед на резултата от графичната експертиза, като недействителни съответния брой гласове от хартиени бюлетини, на всяка от които знаците за отбелязване на вота на избирателя не са поставени от съответния един избирател, а са поставени от едно и също лице. Тези протоколи Съдът приобщи към доказателствата по делото.

Приетата от Съда експертиза по задача 1 наложи Съдът да изиска от Централната избирателна комисия информация за началото на гласуването, за времето, в което е извършено всяко гласуване, за края на гласуването в изборите за народни представители на 27.10.2024 г. в избирателни секции 090800006, 090800016 и 090800038 в 09 Кърджалийски изборен район и в избирателни секции извън страната 321180531 и 321180541.

С цел установяване на твърдените от вносителите нарушения на подготовката на изборния процес и организацията му в деня на избора Съдът изиска от Централната избирателна комисия: 1) информация за избирателните секции, за които е приложимо изключението на чл. 57, ал. 1, т. 34 ИК; 2) информация за причините и списък на избирателните секции, за които не е налице изключението по чл. 57, ал. 1, т. 34 от Изборния кодекс, но които не са осъществили видеонаблюдение в реално време и видеозаснемане след обявяване на края на изборния ден при преброяване на гласовете и съставянето на протокола; 3) протоколи на секционни избирателни комисии, предмет на експертизата по задача 1 от определението от 26.11.2024 г. по к.д. №33/2024 г., с приложени дефектни бюлетини от машинно гласуване; 4) информация за извършените след срока по чл. 89, ал. 1 и 2 ИК промени в състава на секционни избирателни комисии; 5) информация за резултата от възложената с Решение №3907-НС от 24.10.2024 г. на Централната избирателна комисия проверка на главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване“ в Министерството на регионалното развитие и благоустройството и на териториалните ѝ звена за гласуване в нарушение на правилата на Изборния кодекс в изборите за народни представители на 27.10.2024 г.

С определение от 17.02.2025 г. по к.д. №33/2024 г. Съдът прие изисканите и предоставените от Централната избирателна комисия писмени доказателства: 1) информация за изпълнение на определението от 26.11.2024 г. по к.д. №33/2024 г. за предоставяне на изборните книжа на избирателните секции, предмет на допусната по делото експертиза – писмо на Централната избирателна комисия с изх. №ЦИК-НС-07-2476/7/ от 28.11.2024 г. и вх. №645 от 02.12.2024 г. на Конституционния съд; 2) списък на избирателните секции, за които е приложимо изключението на чл. 57, ал. 1, т. 34 ИК – писмо на Централната избирателна комисия с изх. №ЦИК-НС-07-2476/24/ от 03.12.2024 г. и вх. №664 от 03.12.2024 г. на Конституционния съд; 3) информация за причините и списък на избирателните секции, за които не е налице изключението по чл. 57, ал. 1, т. 34 ИК, но които не са осъществили видеонаблюдение в реално време и

видеозаснемане след обявяване на края на изборния ден при преброяване на гласовете и съставянето на протокола (43 избирателни секции) – писмо на Централната избирателна комисия с изх. №ЦИК-НС-07-2476/42/ от 05.12.2024 г. и вх. №670 от 05.12.2024 г. на Конституционния съд; 4) протоколи на секционни избирателни комисии, предмет на експертизата по задача 1 от определението от 26.11.2024 г. на Конституционния съд по к.д. №33/2024 г., с приложени дефектни бюлетини от машинно гласуване – 422 секционни избирателни комисии (23 папки и 4 класъора) – писмо на Централната избирателна комисия с изх. №ЦИК-НС-07-2476/50/ от 17.12.2024 г. и вх. №702 от 18.12.2024 г. на Конституционния съд; 5) информация за извършените след срока по чл. 89, ал. 1 и 2 ИК промени в състава на секционни избирателни комисии (8 класъора, 4 папки и 1 технически носител) – писмо на Централната избирателна комисия с изх. №ЦИК-НС-07-2476/51/ от 17.12.2024 г. и вх. №703 от 18.12.2024 г. на Конституционния съд; 6) информация за предоставяне на Конституционния съд на изборни книжа за избирателни секции: 02 Бургаски изборен район – 020400053, 020400148, 020400149, 020400194, 020400261; 14 Пернишки изборен район – 143200013; 17 Пловдивски изборен район – 172600026; 23 София изборен район – 234610009, 234615013; 27 Старозагорски изборен район – 272400023; в изпълнение на определение от 28.01.2025 г. по к.д. №33/2024 г. – писмо на Централната избирателна комисия с изх. №ЦИК-НС-07-2476/66/ от 27.01.2025 г. и вх. №67 от 28.01.2025 г. на Конституционния съд с приложено писмо на секретаря на община Стара Загора с изх. №10-11-1170 от 27.01.2025 г. до Централната избирателна комисия; 7) информация за липса на изборни книжа за избирателни секции: 09 Кърджалийски изборен район – 090200015; 27 Старозагорски изборен район – 270700016, 273600017; 28 Търговишки изборен район – 283500103, които да бъдат предоставени на Конституционния съд в изпълнение на определение от 21.01.2025 г. по к.д. №33/2024 г. с приложени становища на кметовете на община Ардино, община Гълъбово, община Чирпан и община Търговище – писмо на Централната избирателна комисия с изх. №ЦИК-НС-07-2476/69/ от 28.01.2025 г. и вх. №69 от 28.01.2025 г. на Конституционния съд; 8) информация за началото на гласуването, за времето, в което е извършено всяко гласуване, за края на гласуването в изборите за народни представители на 27.10.2024 г. в избирателни секции 090800006, 090800016 и 090800038 в 09 Кърджалийски изборен район и в избирателни секции извън страната 321180531 и 321180541 – писмо на Централната избирателна комисия с изх. №ЦИК-НС-07-2476/80/ от 04.02.2025 г. и вх. №88 от 05.02.2025 г. на Конституционния съд. С определение от 26.02.2025 г. по к.д. №33/2024 г. Съдът прие предоставената от Централната избирателна комисия информация за резултата от възложената с Решение №3907-НС от 24.10.2024 г. на Централната избирателна комисия проверка на главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване“ в Министерството на регионалното развитие и благоустройството и на териториалните ѝ звена за гласуване в нарушение на правилата на Изборния кодекс в изборите за народни представители на 27.10.2024 г.

Събраните по делото доказателства бяха предоставени на вносителите на исканията за запознаване и становище.

В дадения от Съда срок вносителите на исканията по к.д. №34/2024 г. и по к.д. №35/2024 г., след запознаване със събраните доказателства, представиха становища по предмета на делото.

Вносителят на искането по к.д. №34/2024 г. в становището си от 19.02.2024 г. възразява за неспазването от Конституционния съд на срока за произнасяне, с което „не изпълнява своята роля, като върховен страж на конституционния ред, на правовия ред и на заявеното от Конституцията демократично начало“. Възразява срещу „отказ[а] да бъдат конституирани ключови институции и органи, които имат пряко отношение към изборния контрол“, което „поражда съмнения за безпристрастността на съда и неговата реална ангажираност с върховенството на правото“. Излага „нередности при формирането на избирателните секции и тяхното въздействие върху честността на

изборите“. Описва „фантомни мобилни избирателни секции и тяхното въздействие върху правната сигурност и стабилитета на решението на Конституционния съд“. Сочи „масови незаконни замени на СИК в Плевен и връзката им с касирането на изборите“.

Отправя единадесет конкретни искания към Конституционния съд, между които: да „касира изцяло изборите в МИР-Плевен, тъй като масовите замени на СИК са незаконни и са повлияли на крайния изборен резултат“; да „постанови анулиране на резултатите в подвижните избирателни секции, където са отчетени нереално високи избирателни активности, без доказателства за съответствие на характеристиките на избирателите с изискванията на ИК“; да „постанови, че избраните в противоречие със Изборния кодекс и решенията на ЦИК състави на СИК-вете заменени извън законно установените правила са незаконни и да поиска ЦИК“ да обяви „решенията на РИК за нищожни“, което „поставя под въпрос проведените преброявания“ и поради това „трябва да се касират изборите в тези секции“.

Вносителят на искането по к.д. №34/2024 г. представи на 26.02.2025 г. второ становище с доклад и разяснения – „калкулация и математически модел на изкривяването на машинния вот от 27.10.2024 г.“.

Вносителят на искането по к.д. №34/2024 г. представи на 26.02.2025 г. трето становище, в което прави анализ на приетите от Съда доказателства и въз основа на това счита за доказан извода за „недопустимо по закон и морал изборно нарушение, което променя съществено избирателната воля и мнението на правоспособните български избиратели“. Сочи, че „водени от нашите собствени данни и доказателства от проверени над 7000 изборни секции, при установени административни нарушения в над 70% от тях и наказателни нарушения в над 24% от тях, както и подкрепени от данните на назначените от Конституционния съд експерти, за пореден път потвърждаваме огромния мащаб на изкривяването на изборния резултат и заявяваме категорично нашето константно становище и искане за цялостно касиране на изборите, проведени на 27 октомври 2024 г.“. Към становището са приложени 10 приложения: доклад относно становища на експерти по к.д. №33/2024 г.; доклад относно установени нарушения и решения за замени в контекста на к.д. №33/2024 г.; доклад (втори) относно установени нарушения и решения за замени в контекста на к.д. №33/2024 г.; доклад относно липсващо видеонаблюдение по к.д. №33/2024 г.; доклад относно графична експертиза по к.д. №33/2024 г.; доклад относно проверка на доказателствата в Конституционния съд по искането за частично касиране на изборите от 27.10.2024 г.; доклад (втори) относно проверка на доказателствата в Конституционния съд по искането за частично касиране на изборите от 27.10.2024 г.; доклад относно законността на изборите въз основа на изслушването на вещите лица в Конституционния съд; доклад (трети) относно проверка на доказателствата в Конституционния съд по искането за частично касиране на изборите от 27.10.2024 г.; доклад (трети) относно установени нарушения и решения за замени в контекста на к.д. №33/2024 г.; доклад (четвърти) относно установени нарушения и решения за замени в контекста на к.д. №34/2024 г.

Вносителят на искането по к.д. №35/2024 г. в представено на 25.02.2025 г. становище сочи, че „данните от повторното преброяване по секции бяха предоставени на хартия, в табличен вид за всяка секция по отделно, без обобщение и без конкретни обобщения и констатации и изводи по поставените въпроси“. Намира, че „[л]ипсата на информация в обобщен вид и заключенията на вещите лица препятстват възможността да вземем детайлно становище по поставените задачи“. Счита, че „Конституционният съд следва да предостави пълна, точна и подробна информация за установените факти и обстоятелства, какви са констатираните нарушения, тяхната тежест, как всяко конкретно нарушение повлиява върху изборния резултат“. Изисква, с цел „повишаване на доверието в процеса на повторно преброяване“ „публикуване на данните от повторното преброяване в отворен, машинночетим формат, на ниво индивидуални секции“;

„[п]убликуване на методиката, по която е извършено повторното преброяване“ и „представяне на резултатите във визуално-разбираем вид“.

Конституционният съд, след като обсъди доводите и съображенията, изложени в исканията и в становища по доказателствата, както и събраните по делото доказателства приема следното:

1. По доводите за неправилно упражнено активно избирателно право поради нарушения, свързани с избирателните списъци

Вносителят на искането по к.д. №34/2024 г. в искането си от 11.11.2024 г. и в молбата – допълнение от 11.12.2024 г. твърди нарушения при съставянето на избирателните списъци. Доводите му са свързани с извършено в изборния ден дописване на избиратели в избирателните списъци за гласуване извън страната, защото „[о]чевидно е, че при произвеждане на изборите на 27.10.2024 г. в чужбина, явилите се да гласуват български граждани са в пъти повече от вписаните в избирателните списъци“, като „[н]е е упражнен никакъв контрол по отношение на така произведеното гласуване – налице ли са изискуемите удостоверения за гласуване на друго място, има ли двойно гласуване – по настоящ и постоянен адрес“. Твърдения за нарушение на чл. 264, ал. 4 ИК се съдържат и в искането на вносителя по к.д. №35/2024 г.

Съгласно чл. 42, ал. 1 от Конституцията всички български граждани, които са навършили 18 години, с изключение на поставените под запрещение и изтърпяващите наказание лишаване от свобода, имат право да избират държавни органи, което значи да избират и представители в Народното събрание. Българската Конституция не обвързва активното избирателно право на българските граждани при избора на народни представители с пребиваването на територията на страната към датата на съответния избор и със срок за пребиваване в нея в периода преди изборите. Конституционният съд е имал възможност да изясни значението на избирателните списъци – включването в тези списъци „не поражда избирателното право, което съществува *ex constitutione*, но легитимира гражданина като избирател“ и е средство за гарантиране на избирателното равнопоставяне (Решение №12/2011 г. по к.д. №11/2011 г.; Решение №3/2017 г. по к.д. №11/2016 г.).

Част първа, глава четвърта „Избирателни списъци“ на Изборния кодекс урежда подробно значението, начина на съставяне, възможностите за поправки и промени на избирателните списъци, както и за контрол на вписването в тях, а в чл. 264, ал. 4 ИК изрично са уредени условията, при които избирател, който има право да гласува на избори за народни представители, но не е вписан в избирателния списък, следва да бъде вписан. Уредбата, която законодателят е дал на съставянето на избирателните списъци, установява различния начин на изготвяне, на вписване и на дописване на избиратели в избирателните списъци при гласуване в страната и извън нея – чл. 27, ал. 5 и чл. 33, ал. 2 ИК. Централната избирателна комисия с Решение №3794-НС от 04.10.2024 г. и с Решение №3849 от 14.10.2024 г. е приела методически указания по прилагане на Изборния кодекс от секционните избирателни комисии в страната и извън страната, като съответно в т. 4.4. и в т. 4.3. подробно е изяснила условията, при които може да бъде извършено дописване на избирател в избирателния списък в изборния ден. Законодателят не е обвързал активното избирателно право със задължително подаване от българските граждани, намиращи се извън страната, на заявление за гласуване по чл. 16, ал. 1 ИК, поради което дописването в избирателния списък на български граждани с право на глас в изборния ден само по себе си не е нарушение на Изборния кодекс, а начин тези граждани да упражнят правото си и да може да бъде извършен контрол за законосъобразното му упражняване. Конституционният съд е имал повод да посочи, макар и във връзка с вече отменения Изборен кодекс, че „упражняването на

избирателното право в чужбина по дефиниция протича при специфични условия, които се отразяват като различия в законовата уредба“ и че тези различия „са предназначени да гарантират спазването на чл. 26, ал. 1 от Конституцията – гражданите на Република България, където и да се намират, имат всички права и задължения по Конституцията“ (Решение №4/2011 г. по к.д. №4/2011 г.).

Доказателства за дописване на лица без право на глас или при неспазване на условията за тяхното дописване по делото не са ангажирани, а изброяването от вносителя на искането по к.д. №34/2024 г. на избирателни секции извън страната, в които броят на дописаните български граждани с право на глас е по-голям от броя на българските граждани с право на глас, вписани в публикуваните по реда на чл. 32 ИК избирателните списъци, сам по себе си не е доказателство за нарушение на закона. В искането по к.д. №35/2024 г. вносителят също не сочи конкретни данни за твърдените нарушения при дописване на български граждани с право на глас в избирателните списъци.

Следва да се посочи, че общият брой на българските граждани, които са подали заявление за гласуване извън страната в срока по чл. 16, ал. 2 ИК, съгласно посоченото в Решение №3786-НС от 04.10.2024 г. на Централната избирателна комисия за определяне на местата в държавите, в които ще се образуват избирателни секции за изборите на 27.10.2024 г., е 30 689. Само в проверените по делото по задача 1 на експертната 47 избирателни секции извън страната са гласували 18 011 български граждани, а общият брой на избирателните секции извън страната е 719. При извършената от главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване“ в Министерството на регионалното развитие и благоустройството и от териториалните ѝ звена проверка, възложена с Решение №3907-НС от 24.10.2024 г. на Централната избирателна комисия, е установено, че в изборите на 27.10.2024 г. броят на лицата, които са гласували извън страната, без да имат право на глас, е 10, а броят на лицата, които в страната и извън нея са гласували повече от един път, е общо 55. Поради тайната на вота не може да се установи тези гласове за кои кандидатски листи са подадени, за да бъдат изключени при определянето на изборния резултат.

По изложените съображения Съдът намира твърденията на вносителите за нарушения на изискванията за съставяне на избирателните списъци и в частност за дописване в тях в изборния ден на избиратели в нарушение на закона за неоснователни.

2. По доводите за нарушения при създаването на избирателни секции

а) нарушения при създаване на избирателни секции по общия ред

Гласуването и преброяването на подадените гласове съгласно чл. 8, ал. 1 ИК се извършва в избирателните секции. Това отрежда на избирателната секция функцията на основна структура на изборния процес, в която се упражнява активното избирателно право на всеки гражданин и се отчита неговият вот. За да осигури равен достъп и възможност за спокойно упражняване на това право, законодателят е установил правила за образуване на избирателни секции.

Отговорността за създаването на избирателните секции на територията на страната е на кмета на общината – чл. 8, ал. 2 ИК, а законодателят е определил допустимия брой избиратели, които могат да се включат в една секция – до 1000 избиратели с едно изключение за териториално обособени населени места, при които изискването е за не по-малко от 20 избиратели (чл. 9, ал. 1 и 3 ИК). Употребеното понятие „териториално обособени населени места“ няма утвърдено правно значение по смисъла на чл. 37, ал. 1 от Указ №883 от 24.04.1974 г. за прилагане на Закона за нормативните актове (Указ №883), тъй като не е употребено в друг действащ нормативен акт. Изборният кодекс не съдържа дефиниция на понятието „териториално обособени

населени места“ в съответствие с изискванията на чл. 37, ал. 2 от Указ №883, а пояснение във връзка с понятието няма и в мотивите за приемане на кодекса.

Заповедта на кмета на общината за образуване на избирателни секции съгласно чл. 8, ал. 4 ИК може да се оспори пред областния управител, а неговото решение може да се оспори пред съответния административен съд.

Отговорността за създаване на избирателни секции извън територията на страната е на ръководителите на дипломатическите и консулските представителства на страната – чл. 13, ал. 1 ИК, като секции се образуват: където има дипломатическо или консулско представителство, а там, където няма – при наличие на не по-малко от 40 избиратели, подали заявление по чл. 16, ал. 1 ИК; в местата, в които на проведени до 5 години преди изборния ден избори е имало образувана поне една избирателна секция, в която са гласували не по-малко от 100 избиратели; както и по преценка на ръководителите на дипломатическите и консулските представителства въз основа на общия брой подадени заявления или на общия брой на гласувалите на предходни избори, включително и когато броят на подадените заявления за определено място е по-малък от 40 – чл. 14 ИК.

Заповедта на ръководителя на дипломатическото или консулското представителство за образуване на избирателна секция може да се оспори пред Централната избирателна комисия, чието решение може да се оспори пред Върховния административен съд – чл. 13, ал. 6 ИК.

Вносителят на искането по к.д. №34/2024 г. сочи, че законово установените норми за образуване на избирателни секции не са спазени като дава пример с 09 Кърджалийски изборен район. Факт е, че в 09 Кърджалийски изборен район са образувани 541 избирателни секции, което прави този изборен район пети по брой на образувани секции. От информацията, публично достъпната на интернет страницата на Централната избирателна комисия, е видно, че най-много избирателни секции са открити в 02 Бургаски изборен район – 742, следват 03 Варненски изборен район с 655 избирателни секции, 23 София изборен район с 634 избирателни секции и 01 Благоевградски изборен район с 559 избирателни секции.

За да обоснове тезата си за нарушения при образуване на избирателните секции в 09 Кърджалийски изборен район, вносителят на искането се основава на изчисления, направени на базата на данни от Националния статистически институт за населението на Кърджалийска област към 31.12.2023 г. Идентични доводи, макар и не за конкретен изборен район, излага и вносителят на искането по к.д. №36/2024 г. Той сочи, че „броят на избирателите в избирателните списъци при предаването им на СИК е 6 619 877, а по „данни на НСИ населението на страната в края на 2023 г. е 6 445 481 души“, което при отчитане на лицата без избирателни права „позволява в избирателните списъци да фигурират т. нар. „мъртви души“ и същите да бъдат използвани за изборни манипулации и изкривяване на изборния резултат“. Конкретни данни за такива нарушения не излага.

Съгласно чл. 23, ал. 1 ИК избирателните списъци се съставят въз основа на регистъра на населението, а чл. 24, ал. 2 ИК изрично установява, че избирателните списъци се съставят по постоянен адрес. Всяко лице, което подлежи на гражданска регистрация – всеки български гражданин (чл. 3, ал. 2, т. 1 ЗГР) – е длъжно да заяви писмено своя постоянен адрес. Постоянният адрес е адресът в населеното място, което лицето избира, за да бъде вписано в регистъра на населението – чл. 93, ал. 1 ЗГР, като постоянният адрес е винаги на територията на Република България – ал. 2 на чл. 93 ЗГР. В избирателните списъци за избор на народни представители, съгласно установеното в чл. 25, ал. 1 ИК, се вписват всички български граждани, които имат право да гласуват в съответния вид избор, следователно се вписват всички български граждани с постоянен

адрес по смисъла на чл. 93, ал. 1 ЗГР, които са навършили 18 години към датата на изборите и не попадат в изключенията на чл. 42, ал. 1 от Конституцията. Националният статистически институт, в съответствие с утвърдената на основание чл. 2, ал. 1 от Закона за статистиката методология, си служи с понятието „постоянно население“, което включва лицата, които живеят постоянно (имат настоящ адрес) в страната към 31.12. на съответната година и не са отсъствали от нея за период по-дълъг от една година. Следователно данните от Националния статистически институт за населението на Кърджалийска област към 31.12.2023 г. не са законов критерий за определяне на броя на избирателните секции, поради което доводите на вносителя на искането са неоснователни. Данните за броя на населението, установени при последното преброяване, имат значение за определяне на броя на мандатите в многомандатните изборни райони – т. П.2.1. от методиката за определяне на резултатите от гласуването и разпределяне на мандатите при избори за народни представители, приложение към чл. 248 ИК, – но активното избирателно право на всеки български гражданин при избори за народни представители Конституцията не обвързва с изискване за постоянно живеене в страната или със срок за пребиваване в нея в периода преди изборите.

Дори и да се допусне, че са налице нарушения при образуването на някои избирателни секции в някои от изборните райони, по делото не са ангажирани доказателства за кои секции това е относимо, както и дали и по какъв начин това се е отразило на резултата от гласуването. Доводите на вносителя по к.д. №34/2024 г. за неправомерно въздействие върху избирателите посредством създадените множество избирателни секции са хипотетични и не са подкрепени с конкретни доказателства, като резултатът от гласуването в конкретни избирателни секции, дадени от него за пример, сам по себе си не е доказателство за твърдяното. Не са представени и доказателства за обжалване на заповед на кмета на която и да е община за образуване на избирателни секции, в т.ч. и при отчитане на възможностите за контрол на адресната регистрация на българските граждани – чл. 99б ЗГР, изм. обн. ДВ, бр. 85 от 2024 г., което значи, че участниците в изборния процес, които са и вносители на исканията, въз основа на които е образувано к.д. №33/2024 г. и присъединените към него дела, не са имали интерес да се възползват от законовата възможност за оспорване (Решение №12/2011 г. по к.д. №11/2011 г.).

По изложените съображения Съдът намира твърденията на вносителите за нарушения при създаване на избирателните секции за неоснователни.

б) нарушения при създаване на секции за гласуване с подвижна избирателна кутия

Вносителят на искането по к.д. №34/2024 г. в искането, с което сезира Съда, сочи наличие на четири „секции -фантоми“ в 12 Монтана избирателен район, защото при проверка не са намерени на посочения адрес. Тези секции са с номера 122999980, 122900081, 122900082 и 122900083. От публично достъпната информация е видно, че с Решение №90-НС от 09.10.2024 г. Районна избирателна комисия – Монтана, въз основа на уведомление от кмета на община Монтана за постъпили 104 заявления за гласуване с подвижна избирателна кутия, определя четири подвижни секционни избирателни комисии за гласуване с подвижна избирателна кутия в община Монтана. С Решение №110-НС от 11.10.2024 г. Районната избирателна комисия формира единни номера на четирите подвижни избирателни секционни комисии – 122999980, 122900081, 122900082 и 122900083, определя обхвата и адреса им.

Вносителят на искането по к.д. №34/2024 г., в представените на 11.12.2024 г. допълнителни съображения, твърди нарушения при гласуване с подвижна избирателна кутия. Предоставената на съда „подробна справка“ за всички избирателни секции, в които се гласува с подвижна избирателна кутия, съдържаща информация относно броя на избирателите по избирателен списък, броя на допълнително вписаните избиратели,

броя на гласувалите избиратели, броя на действителните гласове и партията/коалицията, за която е подаден вотът, сама по себе си не доказва нарушения при създаването на избирателни секции за гласуване с подвижна избирателна кутия и гласуването в избирателни секции с нея. Тя може да служи за анализ на изборния резултат и изводи на участниците в изборния процес, но не отговаря на изискванията за стандарт за доказване, установен в приетите от страната ни за прилагане международни стандарти за разрешаване на изборни спорове.

Законодателят, за да гарантира възможност на избиратели с трайни увреждания, които не им позволяват да упражнят избирателното си право в изборното помещение, но желаят да гласуват, е създал възможност за гласуване с подвижна избирателна кутия. Съгласно чл. 37, ал. 1 ИК, за да се гласува с подвижна избирателна кутия, е необходимо не само посочените избиратели да заявят своето желание в определения срок, но и органът по чл. 23, ал. 1 ИК – общинската администрация по населените места, в които се води регистър на населението, и кметът на общината да установят наличието на трайно увреждане на избирателя, което не му позволява да упражни избирателното си право в изборното помещение. В чл. 37, ал. 3а, т. 2 ИК законодателят е определил и вида на документа, който удостоверява изискуемото увреждане – документ, издаден от експертна лекарска комисия (териториална или националната). Това законово изискване ясно дефинира отговорността на общинската администрация и на кмета за спазване на законовите изисквания при допускане до гласуване с подвижна избирателна кутия. Заповедта на кмета за създаване на избирателни секции за гласуване с подвижна избирателна кутия се оповестява публично и се публикува на интернет страницата на общината. Законодателят не е посочил изрично възможността тази заповед да се оспори, но доколкото това е заповед, с която се създава избирателна секция, т.е. заповед, която по своя характер е идентична със заповедта на кмета по чл. 8, ал. 2 ИК, и доколкото няма изрична законова забрана за нейното оспорване, приложим за нея е установеният в чл. 8, ал. 4 ИК ред за оспорване.

Освен кмета на общината отговорност за законосъобразното упражняване на активното избирателно право чрез подвижна избирателна кутия имат и районните избирателни комисии. Съгласно чл. 72, ал. 1, т. 6 ИК районната избирателна комисия следи за правилното образуване на избирателните секции в изборния район, а с оглед на чл. 90, ал. 1 ИК и Решение №3795-НС от 04.10.2024 г. на Централната избирателна комисия относно реда за образуване на секции за гласуване на избиратели с трайни увреждания с подвижна избирателна кутия в изборите за народни представители на 27.10.2024 г. именно районната избирателна комисия определя броя на секциите за гласуване с подвижна избирателна кутия въз основа на подадените заявления по чл. 37 ИК. Решението на районната избирателна комисия за определяне на броя и за формиране на единните номера на подвижните секционни избирателни комисии подлежи на оспорване пред Централната избирателна комисия – чл. 73, ал. 1 ИК, а нейното решение, с оглед на резултата, подлежи на оспорване пред съответния административен съд или пред Върховния административен съд.

Районната избирателна комисия назначава подвижните секционни избирателни комисии – чл. 89, ал. 2 ИК. Назначаването на подвижните секционни избирателни комисии става след провеждане на публични консултации с парламентарно представените и извънпарламентарни партии. Следователно както всяка секционна избирателна комисия, подвижната секционна избирателна комисия е съставена от представители на различни политически партии с противоположни интереси в изборния процес, което предполага взаимен контрол в процеса на гласуване и преброяване на гласовете. Самата районна избирателна комисия е формирана по същия начин – след проведени консултации между парламентарно представените и извънпарламентарните партии – чл. 60, ал. 2 и чл. 61, ал. 3 – 9 ИК, което би следвало да е още една гаранция за

недопускане на злоупотреба при създаване на избирателни секции за гласуване с подвижна избирателна кутия.

По отношение на гласуването с подвижна избирателна кутия Съдът, с оглед на събраните по делото писмени доказателства, установи следното:

Общият брой на назначените подвижни избирателни секции в страната е 324, разпределени както следва: 01 Благоевградски изборен район – 21; 02 Бургаски изборен район – 7; 03 Варненски изборен район – 11; 04 Великотърновски изборен район – 6; 05 Видински изборен район – 16; 06 Врачански изборен район – 29; 07 Габровски изборен район – 3; 08 Добрички изборен район – 2; 09 Кърджалийски изборен район – 40; 10 Кюстендилски изборен район – 7; 11 Ловешки изборен район – 4; 12 Монтана изборен район – 16; 13 Пазарджишки изборен район – 7; 14 Пернишки изборен район – 5; 15 Плевенски изборен район – 15; 16 Пловдив изборен район – 3; 17 Пловдивски изборен район – 11; 18 Разградски изборен район – 30; 19 Русенски изборен район – 7; 20 Силистренски изборен район – 10; 21 Сливенски изборен район – 1; 22 Смолянски изборен район – 6; 23 София изборен район – 5; 24 София изборен район – 4; 25 София изборен район – 3; 26 Софийски изборен район – 6; 27 Старозагорски изборен район – 10; 28 Търговишки изборен район – 8; 29 Хасковски изборен район – 11; 30 Шуменски изборен район – 16; 31 Ямболски изборен район – 4.

От проверените от Съда изборни книжа на 1768 избирателни секции с подвижни избирателни кутии е гласувано в 70, разпределени както следва:

В 01 Благоевградски изборен район с подвижна избирателна кутия са гласували в 10 секции: в секция 014200026 – 172 избиратели, в секция 014200024 – 146; в секция 015300015 – 138; в секция 014200023 – 88; в секция 015300016 – 87; в секция 010200018 – 83; в секция 014400027 – 47; в секция 013700028 – 41; в секция 014400029 – 35; в секция 013300089 – 18.

В 03 Варненски изборен район с подвижна избирателна кутия са гласували в 1 секция: 031300030 – 21 избиратели.

В 05 Видински изборен район с подвижна избирателна кутия са гласували в 1 секция: 050600014 – 33 избиратели.

В 09 Кърджалийски изборен район с подвижна избирателна кутия са гласували в 27 секции: в секция 090200050 – 95 избиратели; в секция 093500039 – 93; в секция 092100058 – 91; в секция 092100060 – 86; в секция 092100061 – 73; в секция 090200056 – 69; в секция 091400078 – 68; в секция 90200051 – 64; в секция 093500040 – 48; в секция 091400080 – 47; в секция 090200054 – 46; в секция 091500085 – 45; в секция 093500041 – 45; в секция 092100062 – 43; в секция 090200058 – 41; в секция 091500082 – 40; в секция 091500086 – 40; в секция 090200052 – 36; в секция 090800045 – 36; в секция 091400077 – 36; в секция 091500083 – 35; в секция 090200055 – 32; в секция 091600163 – 32; в секция 090200057 – 30; в секция 091500081 – 28; в секция 091500084 – 27; в секция 090200053 – 26.

В 10 Кюстендилски изборен район с подвижна избирателна кутия са гласували в 1 секция: 104100010 – 20 избиратели.

В 12 Монтана изборен район с подвижна избирателна кутия са гласували в 3 секции: в секция 120700013 – 32 избиратели; в секция 120700016 – 22; в секция 121400014 – 15.

В 13 Пазарджишки изборен район с подвижна избирателна кутия са гласували в 2 секции: в секция 133900006 – 271 избиратели; в секция 130300010 – 41.

В 14 Пернишки изборен район с подвижна избирателна кутия са гласували в 2 секции: в секция 141000022 – 16 избиратели; в секция 143200052 – 11.

В 18 Разградски изборен район с подвижна изборителна кутия са гласували в 14 секции: в секция 182900025 – 98 изборителни; в секция 183600010 – 97; в секция 181100015 – 77; в секция 182900019 – 42; в секция 183600011 – 41; в секция 182900018 – 35; в секция 182900024 – 31; в секция 182900022 – 28; в секция 182900017 – 20; в секция 182900020 – 19; в секция 181600038 – 16; в секция 182900021 – 16; в секция 181700021 – 15; в секция 182900023 – 15;

В 19 Русенски изборен район с подвижна изборителна кутия са гласували в 2 секции: в секция 190500022 – 85 изборителни; в секция 190500023 – 85.

В 20 Силистренски изборен район с подвижна изборителна кутия са гласували в 2 секции: в секция 200700326 – 133 изборителни; в секция 203200614 – 9.

В 22 Смолянски изборен район с подвижна изборителна кутия са гласували в 3 секции: в секция 221600035 – 77 изборителни; в 220500009 – 30; в секция 220200016 – 19.

В 26 Софийски изборен район с подвижна изборителна кутия са гласували в 2 секции: в секция 265900008 – 40 изборителни; в секция 262500020 – 28.

В 27 Старозагорски изборен район с подвижна изборителна кутия са гласували в 1 секция: 272400023 – 17 изборителни.

В 28 Търговишки изборен район с подвижна изборителна кутия са гласували в 4 секции: в секция 282300012 – 53 изборителни; в секция 282200055 – 26; в секция 282200056 – 24; в секция 282200054 – 18.

В 29 Хасковски изборен район с подвижна изборителна кутия са гласували в 3 секции: в секция 293400151 – 57 изборителни; в секция 293000030 – 36; в секция 291100027 – 28.

В 30 Шуменски изборен район с подвижна изборителна кутия са гласували в 2 секции; 301000021 – 152 изборителни; в секция 300700016 – 124.

Така установените от Съда резултати от гласуването с подвижна изборителна кутия в някои от секциите действително поставят въпроса за обективната възможност изборителите да упражнят своето активно изборително право в съответствие с конституционните принципи за равно и пряко изборително право с тайно гласуване. Поставят и въпроса за свободата при упражняване на това право. Конституционният съд е имал възможност да посочи, че „разглеждането на изборителното право изолирано от останалите конституционно закрепени политически права като свободата на мисълта и убежденията и свободата на словото и на мнението води до негативен резултат“, както и че „[т]ясната връзка между изборителното право с посочените политически права предопределя необходимостта от съблюдаване и на изискването за свобода на изборите“ (Решение №3/2017 г. по к.д. №11/2016 г.).

Гласуването с подвижна изборителна кутия е изключение и като такава трябва да се използва единствено тогава, когато действително са налице предпоставките за това. Законодателят чрез състава на подвижната секционна изборителна комисия – определен след консултации с парламентарно представените и извънпарламентарните партии – е създал по принцип гаранция срещу възможността за злоупотреба при упражняването на активното изборително право с подвижна изборителна кутия. По делото няма ангажирани доказателства за изразено по установения законов ред несъгласие на представителите на различни политически партии, участващи в тези комисии, с начина на произвеждане на изборите или с начина на отчитане на изборния резултат. Единствено в протокола на секционната изборителна комисия в секция 133900006, която е провела с подвижна изборителна кутия гласуване на 271 изборителни, има вписване за „1 бр. възражение от представители на политическа партия [...]“, но за какво е възражението, възражението има ли характер на жалба, която да е разгледана от

компетентния орган и какъв е резултатът от това по делото не са ангажирани доказателства, независимо, че възражението е от представител на политическа партия, народни представители от която са сезирали Съда с искане за установяване на незаконност на изборите. По делото няма ангажирани и доказателства за оспорване на актовете за създаване на избирателните секции за гласуване с подвижна избирателна кутия, включително и относно тези, при които е извършено гласуване от 271, от 172, от 138 или от 98 избиратели (например не е оспорено Решение №118-НС от 18.10.2024 г. на Районна избирателна комисия – Пазарджик за определяне на територията на общините в 13 Пазарджишки изборен район на подвижни секционни избирателни комисии за гласуване с подвижна избирателна кутия).

Каквито и съмнения да са възможни за обективната възможност в рамките на изборния ден – от 7:00 до 20:00 часа съгласно чл. 220, ал. 1 ИК, 271 или 172-ма избиратели да упражнят активното си избирателно право с подвижна избирателна кутия при спазване на конституционните принципи, това само по себе си не е основание вотът на всички тези 271 или 172-ма избиратели да бъде признат за недействителен. Съдът, за да признае даден вот за недействителен, се основава на доказателства, въз основа на които може да направи обоснован извод за нарушение, което води до недействителност на подадения вот, а не на съмнения и предположения. Фактът, че 95,2 % от подадените с подвижната избирателна кутия 271 гласа са за една партия или че 97,7% от подадените с подвижната избирателна кутия 172 гласа са също за една партия, също не е само по себе си доказателство, установяващо невалидност на всички гласове, подадени с подвижна избирателна кутия. Гласът на всеки избирател е равен и таен и Съдът не може да установи кой от тези 271 или 172-ма избиратели е упражнил активното си избирателно право по начин, който дава основание гласът му да се приеме за недействителен поради нарушаване на принципите, при които това право се упражнява, за да се приеме, че установеният в тези избирателни секции изборен резултат не съответства на изразената чрез гласуване воля на избирателите (Решение №2/2010 г. по к.д. №10/2009 г.; Решение №13/2013 г. по к.д. №14/2013 г.).

Преграда за злоупотреба с възможността да се гласува с подвижна избирателна кутия е секционната избирателна комисия, която, както беше посочено по-горе, е съставена от членове, посочени от различни политически партии с противоположни интереси в изборния процес, поради което в процеса на гласуване и преброяване на гласовете между тях би следвало да има взаимен контрол, който гарантира упражняването на активното избирателно право на всеки избирател съобразно конституционните изисквания. Обратното е отказ на участващите политически партии от осъществяване на конституционното им предназначение – да съдействат за формиране и изразяване на политическата воля на гражданите и да допринасят за реализиране на принципа на политическия плюрализъм в политическия живот на страната – чл. 11, ал. 1 и 4 от Конституцията.

По изложените съображения Съдът намира, че макар по отношение на някои от гласуванията с подвижна избирателна кутия да са налице съмнения за обективната възможност регистрираният брой гласували избиратели да са упражнили активното си избирателно право в съответствие с конституционно установените му характеристики, този факт сам по себе си не е достатъчен, за да се признае за недействителен гласът на всички избиратели гласували със съответната подвижна избирателна кутия. Тайната на вота не позволява на Съда да приеме за недействителни част от подадените гласове.

При контрола за законност на изборите, извършван от Конституционния съд, както бе посочено по-горе, не всички нарушения са възможни за доказване. Нарушения като тези за гласуване с подвижна избирателна кутия трябва да бъдат установявани в периода на подготовката на изборите, за което в Изборния кодекс са установени правни средства, или при самото упражняване на правото на глас, за да могат да се отстранят

правните последици от нарушението – да се приеме за недействителен подаденият вот. Това разбиране Конституционният съд е приложил в практиката си и не намира основание да се отклони от него (Решение №2/2010 г. по к.д. №10/2009 г.). Своевременното използване на съществуващите законови средства за контрол в рамките на изборния процес създава среда за законосъобразно протичане на изборите и по този начин за гарантиране упражняването на активното изборително право на всеки гражданин съобразно конституционно установеното.

3. По доводите за нарушения във връзка със състава на секционните изборителни комисии

Секционните изборителни комисии са ядрото на изборната администрация. Именно секционните изборителни комисии са тези, от които в най-голяма степен зависи свободното и спокойно упражняване на активното изборително право и правилното и прозрачно отчитане на всеки глас, което е гаранция за доверието в изборния процес и зачитането на постигнатия чрез изборите резултат. Това изисква членовете на секционните изборителни комисии да са независими и безпристрастни при изпълнение на възложените им задачи.

Законодателят не е поставил специални изисквания към лицата, които могат да бъдат назначени за членове на секционна изборителна комисия. Единствените изисквания са да имат право да гласуват за съответния вид избор, т.е. да са български граждани с право на глас, и да владеят български език – чл. 95 ИК. Отчитайки значението и отговорността на членовете на секционната изборителна комисия и необходимостта да се запознаят с правомощията и да организират дейността си, законодателят е приел, че те следва да бъдат назначени не по-късно от 25 дни преди изборния ден. Този срок, според законодателя, позволява на назначените членове на секционни комисии да се подготвят за изпълнение на дейността като преминават и осъществявано от районните изборителни комисии обучение.

Законодателят е уредил подробно процедурата по провеждане на консултации между парламентарно представените и извънпарламентарните партии за определяне на състава на секционните изборителни комисии – чл. 91 ИК, за да гарантира представителството им. Но фактът, че политическите партии предлагат членовете на секционните изборителни комисии не освобождава вече назначените членове от задължението за независимост и безпристрастност при изпълнение на възложената им задача, защото бидейки назначени за членове на секционна изборителна комисия те приемат да изпълняват възложена им от закона публична власт. Поради това и секционната изборителна комисия притежава характеристики на държавен орган – има определени от закона правомощия, при изпълнението на които издава правни актове. По силата на изрична законова разпоредба (чл. 93, ал. 2 ИК) при изпълнение на правомощията си членовете на секционните изборителни комисии са длъжностни лица по смисъла на Наказателния кодекс, а социалното и здравното им осигуряване е за сметка на държавния бюджет.

Конституционният съд, макар и по повод на членовете на Централната изборителна комисия, е имал повод да посочи, че „[в]ъзможността за отзоваване по всяко време на член на ЦИК от политическата сила, която го е предложила, поставя този член в несигурност и зависимост от партийната централа. Мандатът на член на ЦИК не е от политическа сила, която го е предложила; мандатът му е като член на независим централен орган с отговорни публични функции. Заслужава да се подчертае, че след като членовете на ЦИК веднъж са назначени в състава ѝ, те се откъсват от зависимостта на своите партийни предложители и се превръщат в членове на независим и неутрален

централен орган, който е отговорен за цялостното произвеждане на изборите“ (Решение №4/2011 г. по к.д. №4/2011 г.).

Макар секционната избирателна комисия да не е „централен орган, който е отговорен за цялостното произвеждане на изборите“, тя е именно органът, който е отговорен за произвеждането на изборите в рамките на избирателната секция. Поради това приетото от Съда за Централната избирателна комисия е относимо и за секционната избирателна комисия. Именно секционните избирателни комисии в своята съвкупност (12 920 в оспорените избори) са тези органи, които са отговорни да гарантират упражняването на активното избирателно право на всеки български гражданин по начин, който най-вярно преобразува волеизявлението на всеки гражданин в публична власт.

Законодателят обаче не е уредил по ясен и подробен начин основанията, при които вече назначените членове на секционна избирателна комисия могат да бъдат заменени. В чл. 72 ИК, определяйки правомощията на районната избирателна комисия, законодателят в т. 5 на ал. 1 е посочил, че районната избирателна комисия освобождава членове на секционните избирателни комисии в съответния изборен район в страната в две хипотези: 1) при нарушения на изборното законодателство (на кодекса, на решенията на Централната избирателна комисия и на решенията на районната избирателна комисия) и 2) при наличие на обстоятелство по чл. 51, ал. 2 ИК. В чл. 51, ал. 2 ИК са уредени основанията за прекратяване на пълномощията на член на Централната избирателна комисия и те са: 1) подаване на оставка; 2) влизане в сила на присъда, с която е наложено наказание лишаване от свобода; 3) поставяне под запрещение; 4) трайна фактическа невъзможност да изпълнява задълженията си повече от 6 месеца; 5) несъвместимост; 6) неучастие по неуважителни причини в три поредни или в общо пет заседания през годината, установено по ред, определен от комисията; 7) влизане в сила на акт, с който е установен конфликт на интереси по Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси (отм. ДВ, бр. 7 от 2018 г.); 8) смърт.

Несъответствието на тези основания за освобождаване на член на Централната избирателна комисия с правния статус на члена на секционна избирателна комисия, с продължителността на изпълняваната от него публична власт и дори с житейските ситуации, които могат да наложат смяната му, е лесно установимо. Но този факт сам по себе си не е причина районните и Централната избирателна комисия да разрешават по всяко време смени на членове на секционни избирателни комисии по искане на партиите, които са предложили съответните членове, без наличието на каквото и да било основание. Още по-недопустимо е тези органи да нямат еднаква практика по приложимостта на чл. 72, ал. 1, т. 5 ИК.

Конституционният съд не може да извърши контрол за законосъобразност на решенията на Централната и на районните избирателни комисии, с които са осъществени смени на членове на секционни избирателни комисии, защото това са влезли в сила административни актове, които са могли да бъдат предмет на съдебен контрол, и чиито правни последици отдавна са осъществени. Но многобройността на извършените смени е симптоматична за съществуващ проблем в организацията на изборния процес, който има потенциала да окаже отрицателно въздействие върху изборния резултат.

Анализът на предоставените от Централната избирателна комисия писмени доказателства сочи, че районните избирателни комисии са извършвали смени на членове на секционните избирателни комисии само въз основа на искане на политическите партии, които са предложили съответните членове. В решенията липсват фактически и правни основания за извършената смяна. Посочването от районните избирателни комисии като правно основание за извършените смени на разпоредбите на чл. 72, ал. 1, т. 4 или т. 5 или на чл. 89 ИК не е посочване на правно основание за смяната, защото тези разпоредби установяват правомощие на освобождаващия орган, а не са основание за

освобождаването. Липсват и доказателства за основанието, на което се извършва смяната.

От всички извършени в периода 21 – 26.10.2024 г. 10 479 смени, за които по делото има доказателства, само в 22 решения като основание е посочено здравословно състояние на освобождавания член на секционна комисия, за 19 е посочена фактическа невъзможност за участие, за 66 смени в изборния ден е посочено като правно основание чл. 229, ал. 2, 3 и 4 ИК – невявяване в изборния ден, за 13 е посочен чл. 62, ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс (поправка на очевидна фактическа грешка). За всички останали смени соченото от районните избирателни комисии основание е чл. 72, ал. 1, т. 4 и 5 и/или чл. 89 ИК. Районната избирателна комисия в 15 Плевенски изборен район се е позовала и на чл. 105 ИК, което е правното основание за промени в секционните избирателни комисии в избирателните секции извън страната. Факт, който е дал основание на вносителя на искането по к.д. №34/2024 г. да твърди, че това е превърнало секционните избирателни комисии в 15 Плевенски изборен район в секционни избирателни комисии извън страната. Посочването на чл. 105 ИК като основание за освобождаване на член на секционна избирателна комисия не променя правния статус на тази комисия, но е илюстрация за нивото на компетентност на съответния орган.

Прегледът на основанията за смяна на членове на секционни избирателни комисии показва реален проблем при организирането на изборния процес. Голяма част от осъществените смени най-вероятно са резултат на настъпилото в периода на подготовката на изборите разцепление в една от политическите партии, участник в изборите, но това само допринася за по-яркото открояване на съществуващ законодателен пропуск, позволяващ на политическите партии да извършват по всяко време, без каквато и да е обосновка, смени в състава на избирателните секции, което превръща членовете им в пряко зависими от партийните предложители и не допринася за доверието в изборната администрация, а чрез нея и в самия изборен процес.

От проверката на предоставените от Централната избирателна комисия писмени доказателства е видно, че в периода 21 – 26.10.2024 г. най-голям е броят на смените в състава на секционните избирателни комисии в 27 Старозагорски изборен район – 1524 или близо 37% от членовете на секционните комисии са били заменени. В 01 Благоевградски изборен район на 21.10.2024 са били сменени 317 членове на секционни избирателни комисии, на 22.10.2024 г. – 108, на 23.10.2024 г. – 204, на 24.10.2024 г. – 66, на 25.10.2024 г. – 156, на 26.10.2024 г. – 30 членове, т.е. за шестте дни преди изборите са сменени 881 членове или 19% от състава на секционните избирателни комисии. В 09 Кърджалийски изборен район в периода 21 – 26.10.2024 г. са направени 534 смени – 12, 6% от състава на секционните избирателни комисии, като в периода 14 – 20.10.2024 г. са извършени други 606 смени. Над 10% от състава на секционните избирателни комисии е сменен в 29 Хасковски и в 30 Шуменски изборен район. Не по-различен е резултатът и в други изборни райони за периода 21 – 27.10.2024 г.

Множеството смени на членове на секционни избирателни комисии, особено в дните 21 – 26.10.2024 г., станаха публично достояние, бяха широко отразени в медиите и създадоха обществена среда преди изборите, която не допринася за доверието в изборния процес и не мотивира гражданите да упражнят активното си избирателно право. При това проблеми с масова смяна на членове на секционни избирателни комисии имаше и при изборите за народни представители от 09.06.2024 г. – само четири месеца по-рано, но този факт не е мотивирал нито законодателя, нито Централната избирателна комисия да вземат своевременно необходимите мерки за прекратяване на необоснованите и многобройни смени на членовете на секционните избирателни комисии, независимо от извода от предходните избори, направен от самата Централна избирателна комисия, че именно масовите смени на членове на секционните избирателни

комисии са основната причина за многото сгрешени секционни протоколи. В подкрепа на извода, че множеството необосновани смени на членове на секционните изборителни комисии се отразяват отрицателно на качеството на работата на изборната администрация е и Решение №3971-НС от 30.10.20224 г. на Централната изборителна комисия за одобряване на анализа на несъответствията, от което е видно, че в 1272 протокола на секционни изборителни комисии е установено едно или друго несъответствие на вписаните данни, което значи в 9,86% от протоколите, като броят на разликите е 3829 или средно по три несъответствия на всеки един от тези 1272 протокола. Потвърждение изводът намира и в изложеното по-долу относно допуснатите от секционните изборителни комисии нарушения при съставянето на протоколите и съхранението на изборните книжа.

Създалата се ситуация със секционните изборителни комисии наложи Централната изборителна комисия на 26.10.2024 г., в заседанието си от 13:00 часа, да приеме указание до районните изборителни комисии за преустановяване на приемането на решения, с които се извършват замени в съставите на секционните изборителни комисии по предложение на политически партии и коалиции, като замени може да бъдат извършвани единствено при наличие на съответната хипотеза на чл. 91, ал. 5 във връзка с чл. 51, ал. 2 ИК. Това закъсняло указание не може да отстрани правните последици от извършените многобройни замени – участието в секционните изборителни комисии на лица, които не са преминали обучение и не са запознати в необходимата степен и по необходимия начин със законите изисквания за произвеждане на избори. Задължение на държавата е да гарантира, че лицата, които осъществяват изборите – при това точно тези, които са призвани да гарантират свободния и честен вот на всеки гражданин, – са надлежно обучени и достатъчно компетентни, защото точно те градят доверието в изборния процес.

Допуснатите множество необосновани смени на членове на секционни изборителни комисии накърнява доверието в изборния процес.

4. По доводите за нарушения при съставянето на протоколите на секционните изборителни комисии и при съхранението на изборните книжа

Вносителите на исканията по к.д. №34/2024 г., по к.д. №35/2024 г. и по к.д. №36/2024 г. считат изборния резултат за незаконен и поради нарушения при съставянето на протоколите на секционни изборителни комисии. Протоколите на секционните изборителни комисии, заедно с бюлетините, са единствените, установени от закона материални носители на волята на гражданите, изразена чрез гласуване. Съгласно чл. 273, ал. 1 ИК секционната изборителна комисия установява резултатите от гласуването с хартиени бюлетини и с бюлетините от машинното гласуване и съставя протокол. Протоколът на секционната изборителна комисия е в три идентични екземпляра, изработен е от трипластова индигирана хартия и е защитен с полиграфическа защита. Това гарантира идентичност на информацията и възможност за сравнимост на вписаните данни.

Законодателят е предвидил конкретни изисквания към начина на попълване на протокола от секционната изборителна комисия – подписва се от всички членове на секционната изборителна комисия, поправки в него се правят преди обявяване на резултатите от гласуването, поправката се подписва от всички членове на комисията, а отстрани се пише „поправка“ (чл. 282, ал. 1, 2 и 3 ИК). Копие от подписания протокол се предоставя на лицата по чл. 283 ИК. Предаването на екземпляра за районната и за Централната изборителна комисия става от лицата по чл. 285, ал. 1 ИК.

Тези законови изисквания са гаранция, че отразеното в протокола е съответно на установения от секционната изборителна комисия резултат от гласуването в съответната секция и няма да бъде обект на неправомерни промени.

С оглед на доводите на част от вносителите една от задачите на експертната комисия, която извърши проверка на изборните книжа в 1768 изборителни секции, беше да провери съставен ли е протоколът на секционната изборителна комисия по чл. 273 ИК в съответствие с изискванията на чл. 274, ал. 3 ИК. Експертите не установиха протоколи по чл. 274, ал. 1 ИК, които да заместят сгрешения протокол по чл. 273 ИК, но доколкото изискванията за поправяне на допуснатата грешка в сгрешения протокол и в протокола по чл. 273, ал. 1 ИК, установени в чл. 274, ал. 3 и в чл. 282, ал. 2 ИК са идентични, при извършената проверка на изборните книжа на проверяваните секции изследваха спазването на изискването за поправка в протокола чрез подписването на поправката от всички членове на комисията и вписване на думата „поправка“. Проверката обхваща отразеното в протокола без преференциалния вот.

Установеното от експертите дава основание да се направи извод, че в значителната си част протоколите на секционните изборителни комисии са изготвени в съответствие с изискванията на чл. 282, ал. 2 ИК. Така в изборни райони като 04 Великотърновски, 05 Видински, 07 Габровски, 08 Добрички, 11 Ловешки, 14 Пернишки, 22 Смолянски експертите не установиха нарушение на законите изисквания за извършване на поправки в протокола на проверяваните изборителни секции. В изборни райони като 10 Кюстендилски, 12 Монтана, 24 София, 25 София експертната комисия установи по един протокол в отклонение от изискванията. В 02 Бургаски изборен район несъответствие с изискванията е установено за 6 протокола, а за 03 Варненски изборен район – за 8 протокола. В райони като 17 Пловдивски, 18 Разградски, 28 Търговишки, 29 Хасковски, 30 Шуменски, 31 Ямболски процентът на протоколите с установено неспазване на изискванията на закона е между 13% и 20% от проверените протоколи.

Не такъв обаче е резултатът за проверяваните изборителни секции в другите изборни райони.

За 13 Пазарджишки изборен район процентът на несъответните на законите изисквания протоколи е 24%, за 01 Благоевградски изборен район и за 15 Плевенски изборен район – близо 30%, за 16 Пловдивски изборен район и за 20 Силистренски изборен район – близо 32%, а за 23 София изборен район – 35%.

В 21 Сливенски изборен район от проверени изборни книжа на 20 секции в 8, т.е. в 40%, експертната комисия установи поправки в протокола без подписи или само с три подписа. В 09 Кърджалийски изборен район от проверените изборни книжа на 119 изборителни секции експертната комисия установи в 49 протокола, т.е. 41,2%, нарушение на законното изискване за подписване на поправките от всички членове на секционната изборителна комисия. В 19 Русенски изборен район от проверените изборни книжа на 68 изборителни секции при 31 протокола, т.е. 45,6%, експертната комисия установи поправки с три подписа или без подписи. В 27 Старозагорски изборен район от проверените 73 протокола в 33 експертната комисия установи нарушение на чл. 282, ал. 3 ИК – поправки без или с един, или с два подписа, което е 45,2% от проверените протоколи.

При преценката на установените факти за съответствието на протоколите на секционните изборителни комисии, предмет на проверката на Съда, с изискванията на закона следва да се отчита и фактът, че съгласно разпоредбата на чл. 287, ал. 5 ИК, когато районната изборителна комисия установи очевидни фактически грешки в протокола, те се отбелязват в него и се подписват от членовете на секционната изборителна комисия по чл. 285, ал. 1 ИК, т.е. от „тримата приносители“, което значи с три подписа. Неспазването от секционната изборителна комисия на изискването на чл. 282, ал. 2 ИК за поправка на протокола с подписите на всички членове на комисията не дава

възможност да се разграничат поправките, извършени до обявяването на изборния резултат от секционната избирателна комисия, от поправките, извършени при предаване на протокола на районната избирателна комисия. Яснотата относно момента на извършените поправки в протокола на секционната избирателна комисия има важно значение за прозрачността в нейната работа и за доверието в установения от нея резултат.

Съдът, с оглед на обхвата на извършената проверка на протоколи на секционни избирателни комисии, при отчитане на факта, че за тези секционни избирателни комисии експертната извърши проверка на хартиените бюлетини и на бюлетините от машинно гласуване и на отразяването на резултата в секционния протокол, което значи отстраняване на ефекта от евентуално допуснати грешки при извършените поправки, както и при отчитане на необходимостта контролът за законност на оспорените избори да приключи в разумно кратък срок, не извърши преценка колко от направените поправки с три подписа са съответни на изискването на чл. 287, ал. 5 ИК – поправките на протокола да са на очевидни фактически грешки.

При представяне на експертната експертите бяха единодушни, че изключително рядко в протоколите на секционни избирателни комисии, в които има извършвана поправка, са установили спазване на законово изискване за вписване на думата „поправка“. Неспазването на това изискване не прави протокола недействителен, но то е законово установен начин за ясно означаване на момента на извършената поправка – преди обявяване на изборния резултат, поради което спазването му има значение за прозрачността и доверието в изготвения от комисията протокол, удостоверяващ изборния резултат.

Експертите също така информираха Съда за установеното от тях при извършената проверка на изборните книжа относно спазването от секционните избирателни комисии, на чл. 284 ИК и на Методическите указания на Централната избирателна комисия за опаковането на бюлетините и другите изборни книжа. Експертите са констатирани, че в значителната си част секционните избирателни комисии са спазили изискванията на закона и Методическите указания. Установени от тях нарушения на изискванията относно наличието, опаковането и съхранението на изборните книжа на някои от проверените избирателни секции са: липса на залепваща хартиена лента с подписите на членовете и с печата на секционната избирателна комисия (секции от 03 Варненски изборен район, 06 Врачански изборен район, 23 София изборен район, 24 София изборен район, 30 Шуменски изборен район); липса на финалния отчет от машинното гласуване (секции от 19 Русенски изборен район, 20 Силистренски изборен район, 21 Сливенски изборен район, 24 София изборен район, 29 Хасковски изборен район); липса на кочани от бюлетините; неправилно пакетиране на бюлетините и дори непакетиране.

В сериозно отклонение от установеното общо добро състояние на изборните книжа е състоянието на изборните книжа в 01 Благоевградски изборен район, които в огромната си част не бяха съобразени с изискванията на чл. 284 ИК и на Методическите указания на Централната избирателна комисия.

Неспазването на изискванията на чл. 284 ИК и на Методическите указания на Централната избирателна комисия за наличието, опаковане и съхранението на бюлетините и другите изборни книжа и за предаването им на общинската администрация, както и начинът на съхранение на изборните книжа от общинската администрация, макар и да изглеждат пряко неотнормирани към изборния резултат, са от важно значение за осъществявания контрол на изборния процес. Настоящото производство илюстрира това по неоспорим начин.

Сравнението на изборните райони, в които са направени най-много смени в състава на секционните избирателни комисии в седмицата преди изборите, с изборните

райони, в които е установено най-голямо количество протоколи, които не съответстват на изискванията на чл. 282, ал. 2 ИК, съответно на чл. 274, ал. 3 ИК, и най-често не са спазвани Методическите указания на Централната изборителна комисия относно опаковането и съхранението на бюлетините и другите изборни книжа показва ясно връзката между двата факта.

Установеното относно спазването от секционните изборителни комисии, предмет на проверката на Съда, на законовото изискване за извършване на поправка в протокола с подписа на всички членове на комисията и изписване на думата „поправка“ не е факт, който влияе на установения от Съда изборен резултат поради извършената проверка и на бюлетините. Но спазването на тези законови изисквания има своето значение за прозрачността и доверието в изборния процес. Наред с възможността копие от подписания от членовете на секционната изборителна комисия протокол да бъде предоставено на лицата по чл. 283 ИК преди предаването му на районната изборителна комисия, изискванията за удостоверяване на поправки в протокола с подписите на всички членове на комисията е средство за взаимен контрол и гаранция за обективност в дейността на секционната изборителна комисия. Тези нарушения, макар и да нямат пряко значение за изборния резултат, имат своето значение за прозрачността и доверието в изборния процес.

5. По доводите за нарушения на чл. 272 ИК

Един от основните доводи на всички вносители по образуваните конституционни дела за установяване на незаконност на изборите за народни представители, произведени на 27.10.2024 г., са допуснати от секционните изборителни комисии нарушения на чл. 272 ИК. Разпоредбата на чл. 272 ИК урежда правото на лица, които не са членове на секционната изборителна комисия, да присъстват в изборното помещение при отваряне на изборителните кутии и при установяване на резултатите от гласуването. Секционната изборителна комисия е длъжна да осигури на посочените в чл. 272 ИК лица пряка видимост, включително чрез „видеозаснемане или видеоизлъчване в реално време при спазване на изискванията за защита на личните данни при преброяване на гласовете“.

Видеозаснемане или видеоизлъчване в реално време при спазване на изискванията за защита на личните данни при преброяване на гласовете е въведено от законодателя със Закона за изменение и допълнение на Изборния кодекс, обн. ДВ, бр. 36 от 2021 г. Със същия закон е създадена и нова т. 34 на чл. 57, ал. 1, чрез която се установява правомощие на Централната изборителна комисия да „определя условията и реда за видеонаблюдението на преброяването на гласовете в секционните изборителни комисии“. Със Закона за изменение и допълнение на Изборния кодекс, обн. ДВ, бр. 104 от 2022 г., е изменена редакцията на чл. 57, ал. 1, т. 34 ИК като правомощието на Централната изборителна комисия е да „определя условията и реда за видеонаблюдението в реално време и видеозаснемане след обявяване края на изборния ден в секционните изборителни комисии при преброяването на гласовете и съставянето на протокола, при спазване на изискванията за защита на личните данни“. Това изменение на чл. 57, ал. 1, т. 34 ИК законодателят не е синхронизирал с разпоредбата на чл. 272 ИК, поради което понастоящем в кодекса съществуват едновременно „видеозаснемане или видеоизлъчване“ и „видеонаблюдение в реално време и видеозаснемане“.

Основният мотив на законодателя за приемане на изменението на чл. 272 ИК през 2021 г. е, че „[ч]увствителността на всички участници в изборите към точното преброяване на гласовете и решенията на ЦИК налагат създаване на механизми за осигуряване на прозрачност чрез реална пряка видимост при преброяването на гласовете,

включително чрез видеозаснемане или видеоизлъчване. Мотивите са продиктувани от прилаганата през годините практика да се злоупотребява с израза „пряка видимост“ [...] Смисълът на изискването за осигуряване на пряка видимост е лицата да са на такова разстояние, което да им позволи с просто око да наблюдават (т.е. физически да виждат) преброяването на всяка бюлетина и определянето на всеки глас като действителен или недействителен. Това изискване създава гаранция за публичен и прозрачен изборен процес, предвид липсата на онлайн заседания на работата на секционните избирателни комисии“.

Видеонаблюдението в реално време и видеозаснемането в секционните избирателни комисии след обявяване на края на изборния ден при преброяването на гласовете и съставянето на протокола нямат отношение към действителността/недействителността на гласа на избирателя – осъществяването му не е включено в изискванията на чл. 282, ал. 2 ИК, а неосъществяването – в тези на чл. 282, ал. 3 ИК. Поради това неизпълнението от секционната избирателна комисия на задължението по чл. 272 ИК или изпълнението му по начин, който не постига неговата цел – да осигури пряка видимост при преброяването на гласовете, самò по себе си не е основание за незначитане на изборния резултат.

Липсата на законово установени преки правни последици от неосъществяването на видеонаблюдение в реално време и видеозаснемане от избирателните секции след обявяване на края на изборния ден при преброяването на гласовете и съставянето на протокол не го лишава от значение за изборния процес. Именно липсата и несъответното на законовата цел видеонаблюдение в реално време и видеозаснемане в определени избирателни секции, които непосредствено след оспорените избори станаха публично известни, създадоха обществено недоволство и породиха съмнения за честността на извършеното преброяване на подадените гласове в тези избирателни секции. В същото време именно благодарение на осъщественото видеонаблюдение в реално време и видеозаснемане за обществеността станаха достояние неправилни преброявания на действителни гласове за определени партии и в частност за политическа партия „Величие“, което се превърна и в главен мотив за оспорване на изборите.

От получената от Централната избирателна комисия информация е видно, че в 43 секционни избирателни комисии – 20 в 09 Кърджалийски изборен район, 7 в 01 Благоевградски изборен район, 3 в 26 Софийски изборен район, по 1 в 02 Бургаски, 05 Видински, 12 Монтана, 13 Пазарджишки, 14 Пернишки, 16 Пловдив, 18 Разградски, 19 Русенски, 20 Силистренски, 24 София, 28 Търговишки, 29 Хасковски и 31 Ямболски изборен район – видеонаблюдение в реално време и видеоизлъчване не е осъществено, защото устройствата не са били включени или не са били активирани. Това значи, че причината за липсващото видеонаблюдение и видеозаснемане в тези секции е субективна – дължи се на действията на членовете на секционната избирателна комисия.

Изборните книжа на всички тези избирателни секции бяха предмет на проверка от Съда, при която се установи следното:

В 09 Кърджалийски изборен район, в секция 090200013, един недействителен глас от хартиени бюлетини е вписан като действителен за една кандидатска листа. В секция 090800010 два от вписаните като действителни гласа „не подкрепям никого“ от бюлетините от машинно гласуване са дефектни бюлетини, защото от отпечатаната бюлетина не може да се установи вота на избирателя. В секция 090800032 три недействителни гласа са вписани като действителни за една кандидатска листа. В секция 091600105 четири недействителни гласа от хартиени бюлетини са вписани като действителни за две политически партии – съответно три гласа и един глас. В секция 091600140 един недействителен глас от хартиена бюлетина е вписан като действителен за една кандидатска листа. В секция 093500025 един недействителен глас е вписан като

действителен за една кандидатска листа. При останалите 13 секции от 09 Кърджалийски изборен район не се установи различие с вписаното в протокола, а 1 секция не е предмет на експертизата.

В 4 от 7-те избирателни секции в 01 Благоевградски изборен район не е налице различие с вписаното от секционната избирателна комисия. В секция 014200006 два действителни гласа „не подкрепям никого“ от хартиени бюлетини са недействителни гласове. В секция 014200009 един действителен глас за една кандидатска листа, е недействителен. В секция 014200014 петнадесет недействителни гласа от хартиени бюлетини са вписани като действителни за две кандидатски листи – съответно четиринадесет гласа и един глас, и са установени 2 бюлетини от машинно гласуване по-малко от вписаните в протокола.

В секция 123600007, 12 Монтана изборен район, един недействителен глас от хартиени бюлетини е вписан като действителен за кандидатска листа. В секция 182600050, 18 Разградски изборен район, два недействителни гласа от хартиени бюлетини са вписани като действителни за две кандидатски листи и 1 бюлетина от машинно гласуване не е броена. В секция 192700069, 19 Русенски изборен район, един глас, вписан като недействителен, е действителен за конкретна кандидатска листа, и 1 бюлетина от машинно гласуване не е броена. В секция 263900055, 26 Софийски изборен район, два недействителни гласа от хартиени бюлетини са вписани като действителни за две кандидатски листи. В секция 292800033, 29 Хасковски изборен район, един действителен глас „не подкрепям никого“ от хартиени бюлетини е вписан като недействителен и един действителен глас „не подкрепям никого“ от хартиени бюлетини е вписан като действителен глас за кандидатска листа.

В секциите от 02 Бургаски изборен район, 05 Видински изборен район, 13 Пазарджишки изборен район, 14 Пернишки изборен район, 16 Пловдив изборен район, 20 Силистренски изборен район, 24 София изборен район, 2 от секциите от 26 Софийски изборен район, 28 Търговишки изборен район, 31 Ямболски изборен район не е налице разлика с вписаното в протокола от секционната избирателна комисия.

От представените от Централната избирателна комисия писмени доказателства е видно, че в 5 избирателни секции е констатиран дефект в устройството за видеоизлъчване, а в други 5 – грешка при провизирането на устройството за видеоизлъчване.

Законовата уредба на видеонаблюдението в реално време и видеозаснемането, както и установеното при проверката на изборните книжа в избирателните секции, в които по причина на членовете на секционната избирателна комисия видеонаблюдението в реално време и видеозаснемане не е осъществено, не дава основание да се приемат за основателни доводите на вносителите за незаконност на изборния резултат в тези избирателни секции поради липса на видеонаблюдение. Същото се отнася и до доводите им за незаконност на изборния резултат от секционните избирателни комисии, които не са осъществили по изискуемия от закона начин видеонаблюдението в реално време и видеозаснемането като не са дали възможност за непрекъснато и пряко наблюдение на процеса на преброяване на гласовете и на съставяне на протокола на комисията. Що се отнася до съответствието на вписаното в протокола на тези секционни избирателни комисии с установеното от извършената от Съда проверка на изборните им книжа, то резултатът е намерил отражение в установеното за всяка избирателна секция и чрез това ще намери отражение в общия изборен резултат.

Изложеното не дава обаче основание да се приеме, че неизпълнението или неточното изпълнение на задължението на членовете на секционната избирателна комисия да осигурят видеонаблюдение в реално време и видеозаснемане след обявяване на края на изборния ден в секционната избирателна комисия при преброяването на

гласовете и при съставянето на протокола не е значимо за изборния процес. От доводите на вносителите на исканията и по петте образувани дела е видно, че именно липсата или несъответното на законното изискване видеонаблюдение в реално време и видеозаснемане пораждат или засилват недоверието в изборния процес. Осъществяването на видеонаблюдението и видеозаснемането прави процеса на преброяване и на вписване на изборния резултат от съответната избирателна секция в протокола прозрачен и следователно пораждащ доверие. Видеонаблюдението в реално време и видеозаснемането не е нито сложно, нито препятстващо или обременяващо дейността на членовете на секционната избирателна комисия действие, но то има огромния потенциал, когато е осъществено по начин, който съответства на изискването на закона, да направи изборния процес прозрачен и по този начин да повиши доверието в него.

Отчетливото недоверие на гражданите в изборния процес през последните години с оглед на избирателната активност, прави видеонаблюдението в реално време и видеозаснемането важен инструмент за ефективен публичен контрол на изборния процес в частта за преброяване на гласовете и отразяване на резултата. Поради това дотогава, докато видеонаблюдението в реално време и видеозаснемането не се осъществяват или не се осъществяват по начин, който да осигури възможност за наблюдение на преброяването на всяка бюлетина и определянето на всеки глас като действителен или недействителен, желанието за оспорване по всякакъв възможен начин на изборния резултат ще нараства, а това пряко влияе върху легитимността на избраната публична власт. Видеонаблюдението в реално време и видеозаснемането прави преброяването на гласовете прозрачно, което пряко рефлектира върху легитимността на избраната представителна власт, поради което самите партии, като участници в изборния процес, би трябвало да имат интерес от неговото утвърждаване.

Отчитайки значението, което видеонаблюдението в реално време и видеозаснемането имат за утвърждаване на доверието в изборния процес, няма логично обяснение изменението на чл. 57, ал. 1, т. 34 ИК, направено от законодателя със Закона за изменение и допълнение на Изборния кодекс, обн. ДВ, бр. 104 от 2022 г., съгласно което разпоредбата изключва от видеонаблюдението избирателните секции за гласуване с подвижна избирателна кутия, в лечебни заведения, в домове за стари хора и в други специализирани институции за предоставяне на социални услуги. Мотиви за приемане на разпоредбата законодателят няма. Предложението за изменение е направено от народни представители между първо и второ четене на законопроекта за изменение и допълнение на Изборния кодекс. Фактът, че избирателната секция е за гласуване с подвижна избирателна кутия не значи, че тя няма определен с решението на районната избирателна комисия адрес и че не следва именно на този адрес да извърши дейността по отваряне на избирателната кутия и преброяване на гласовете. Фактът, че избирателната секция е в лечебно заведение, в дом за стари хора и в други специализирани институции за предоставяне на социални услуги не значи, че членовете на секционната избирателна комисия извършват дейността по отваряне на избирателната кутия и по преброяване на гласовете в болничните помещения сред болните или в помещенията, в които се намират лицата, настанени в специализираните институции за предоставяне на социални услуги. Всяка от тези секционни избирателни комисии следва да извърши отварянето на избирателните кутии и преброяването на гласовете при спазване на изискванията на чл. 270 – чл. 285 ИК, което значи, че за тях не би следвало да съществува пречка да извършат тази дейност при условията на видеонаблюдение в реално време и видеозаснемане след обявяване на края на изборния ден в секционната избирателна комисия при преброяването на гласовете и съставянето на протокола.

По изложените съображения Съдът приема за неоснователни доводите на вносителите за незаконност на изборния резултат поради неосъществено или неосъществено съобразно изискванията на закона видеонаблюдение в реално време и

видеозаснемане, но изрично отбелязва значението му за прозрачността, за честността и за доверието в изборния процес.

6. По доводите за нарушения при установяване на изборния резултат от секционните избирателни комисии

а) от хартиени бюлетини

Вносителите на исканията за установяване на незаконност на изборите за 51-вото Народно събрание и по петте образувани дела твърдят нарушения, свързани с невярно отразяване на изборния резултат поради „въздействие върху хартиени бюлетини по време на преброяването на гласовете“, „погрешно преброяване или отчитане на действителните гласове“, вписване на гласове, дадени за една партия, като такива, дадени за друга партия, определяне „незаконнообразно валидните и невалидните бюлетини в разрез“ с чл. 278, ал. 2, т. 7 и ал. 3, т. 6, пр. 2 ИК, „разминаване между действителните гласове, подадени за партии и коалиции от партии, и отразените числови данни в протокол“ на секционна избирателна комисия. Всички вносители сочат конкретни избирателни секции.

Проверката на верността на твърденията на вносителите за нарушения при отчитане на вота на избирателите, подаден чрез хартиена бюлетина, Съдът извърши като чрез назначените експертизи провери изборните книжа на избирателни секции, определени от Съда, въз основа на исканията на вносителите.

Експертизата по задача 1 в частта за хартиените бюлетини, трябваше като извърши преброяване на гласовете, подадени с хартиена бюлетина във всяка от посочените избирателни секции, да установи: броят на подадените действителни гласове по кандидатски листи (партии, коалиции, независим кандидат) съответства ли на вписания в протокола на съответната секционна избирателна комисия. За да отговорят на поставения въпрос експертите, за всяка избирателна секция, установиха: броя на хартиените бюлетини, броя на недействителните гласове от хартиени бюлетини, броя на действителните гласове „не подкрепям никого“ от хартиените бюлетини, както и разпределението на действителните гласове по кандидатски листи от хартиените бюлетини. Експертизата по задача 2 трябваше да установи броят на вписаните в протокола по чл. 273 ИК недействителни бюлетини съответства ли на броя на недействителните бюлетини, предадени на районната избирателна комисия от секционните избирателни комисии.

При проверката експертите, основавайки се на установените в закона изисквания за определяне на един глас за действителен или недействителен – чл. 278, ал. 2 и 3 ИК, и на приетата от държавата добра международна практика, според която трябва да се избягва третирането на твърде много бюлетини като недействителни и в случай на съмнение трябва да се установи волята на избирателя, установиха хартиени бюлетини, при които валидно изразен вот на избирател е приет за недействителен глас и обратно. Изводът на експертите е, че в повечето случаи секционните избирателни комисии са били по-скоро рестриктивни и са предпочели да определят даден глас като недействителен само защото поставеният знак (X или V) излиза от квадратчето на съответната кандидатска листа, без да навлиза в квадратче, обозначаващо друга кандидатска листа.

Резултатът от проверените 1768 избирателни секции, предмет на експертизата по задача 1, показва промяна на разпределението на действителните гласове между партиите и коалициите в 46,75% от проверените протоколи, но промяната в над 90% от случаите е в резултат именно на несъответна на закона преценка за действителност и недействителност на подадения глас. Установените на това основание различия между вписаното в протокола на секционната избирателна комисия и приетото от експертизата

обикновено е в рамките на един-два гласа за кандидатска листа. Приетата от Съда промяна в броя на действителните и недействителните гласове и тяхното разпределение по кандидатски листи не се посочват поотделно за всяка избирателна секция с оглед на тяхната многобройност, но съвкупният ефект от промените се отразява върху крайния резултат.

Проверката на недействителните бюлетини от избирателните секции, предмет на експертизата по задача 2, установи различие при 35,78% от проверените протоколи, като потвърди извода за рамките, в които се констатира различие в преценката за действителност/недействителност на подадения глас от хартиени бюлетини на експертизата и на секционните избирателни комисии. Резултатът, обобщен по избирателни райони, е следният:

В 01 Благоевградски изборен район от проверените изборни книжа на 14 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 155 гласа от хартиени бюлетини, са установени 4 действителни гласа за кандидатски листи.

В 02 Бургаски изборен район от проверените изборни книжа на 32 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 422 гласа от хартиени бюлетини, са установени 14 действителни гласа за кандидатски листи.

В 03 Варненски изборен район от проверените изборни книжа на 11 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 253 гласа от хартиени бюлетини, са установени 6 действителни гласа за кандидатски листи.

В 04 Великотърновски изборен район от проверените изборни книжа на 7 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 72 гласа от хартиени бюлетини, са установени 4 действителни гласа за кандидатски листи.

В 05 Видински изборен район от проверените изборни книжа на 10 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 118 гласа от хартиени бюлетини, са установени 8 действителни гласа за кандидатски листи.

В 06 Врачански изборен район от проверените изборни книжа на 7 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 46 гласа от хартиени бюлетини, са установени 18 действителни гласа за кандидатски листи.

В 07 Габровски изборен район от проверените изборни книжа на 12 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 112 гласа от хартиени бюлетини, не са установени действителни гласове за кандидатски листи, поради което няма промяна в разпределението на действителните гласове между кандидатските листи на това основание.

В 08 Добрички изборен район от проверените изборни книжа на 15 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 173 гласа от хартиени бюлетини, са установени 8 действителни гласа за кандидатски листи.

В 09 Кърджалийски изборен район от проверените изборни книжа на 15 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 173 гласа от хартиени бюлетини, са установени 20 действителни гласа за кандидатски листи.

В 10 Кюстендилски изборен район от проверените изборни книжа на 9 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 125 гласа от хартиени бюлетини, са установени 46 действителни гласа за кандидатски листи.

В 11 Ловешки изборен район от проверените изборни книжа на 9 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 158 гласа от хартиени бюлетини, не са установени действителни гласове за кандидатски листи, поради което няма промяна в разпределението на действителните гласове между кандидатските листи на това основание.

В 12 Монтана изборен район от проверените изборни книжа на 14 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 218 гласа от хартиени бюлетини, са установени 14 действителни гласа за кандидатски листи.

В 13 Пазарджишки изборен район от проверените изборни книжа на 32 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 530 гласа от хартиени бюлетини, са установени 33 действителни гласа за кандидатски листи.

В 14 Пернишки изборен район от проверените изборни книжа на 7 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 56 гласа от хартиени бюлетини, са установени 5 действителни гласа за кандидатски листи.

В 15 Плевенски изборен район от проверените изборни книжа на 11 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 150 гласа от хартиени бюлетини, са установени 20 действителни гласа за кандидатски листи.

В 16 Пловдив изборен район от проверените изборни книжа на 36 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 886 гласа от хартиени бюлетини, са установени 24 действителни гласа за кандидатски листи.

В 17 Пловдивски изборен район от проверените изборни книжа на 20 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 242 гласа от хартиени бюлетини, са установени 20 действителни гласа за кандидатски листи.

В 18 Разградски изборен район от проверените изборни книжа на 2 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 13 гласа от хартиени бюлетини, са установени 4 действителни гласа за кандидатски листи.

В 19 Русенски изборен район от проверените изборни книжа на 10 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 92 гласа от хартиени бюлетини, са установени 3 действителни гласа за кандидатски листи.

В 20 Силистренски изборен район от проверените изборни книжа на 4 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 42 гласа от хартиени бюлетини, не са установени действителни гласове за кандидатски листи, поради което няма промяна в разпределението на действителните гласове между кандидатските листи на това основание.

В 21 Сливенски изборен район от проверените изборни книжа на 27 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за

недействителни 483 гласа от хартиени бюлетини, са установени 52 действителни гласа за кандидатски листи.

В 22 Смолянски изборен район от проверените изборни книжа на 5 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 31 гласа от хартиени бюлетини, са установени 12 действителни гласа за кандидатски листи.

В 23 София изборен район от проверените изборни книжа на 2 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 25 гласа от хартиени бюлетини, са установени 2 действителни гласа за кандидатски листи.

В 24 София изборен район от проверените изборни книжа на 6 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 69 гласа от хартиени бюлетини, са установени 10 действителни гласа за кандидатски листи.

В 25 София изборен район от проверените изборни книжа на 10 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 96 гласа от хартиени бюлетини, са установени 11 действителни гласа за кандидатски листи.

В 26 Софийски изборен район от проверените изборни книжа на 9 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 136 гласа от хартиени бюлетини, са установени 9 действителни гласа за кандидатски листи.

В 27 Старозагорски изборен район от проверените изборни книжа на 13 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 231 гласа от хартиени бюлетини, са установени 7 действителни гласа за кандидатски листи.

В 28 Търговищки изборен район от проверените изборни книжа на 4 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 85 гласа от хартиени бюлетини, са установени 8 действителни гласа за кандидатски листи.

В 29 Хасковски изборен район от проверените изборни книжа на 13 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 255 гласа от хартиени бюлетини, са установени 40 действителни гласа за кандидатски листи.

В 30 Шуменски изборен район от проверените изборни книжа на 10 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 84 гласа от хартиени бюлетини, са установени 6 действителни гласа за кандидатски листи.

В 31 Ямболски изборен район от проверените изборни книжа на 13 избирателни секции, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 212 гласа от хартиени бюлетини, са установени 23 действителни гласа за кандидатски листи.

В секциите извън страната от изборните книжа на 39 избирателни секции, за които Съдът прие относимост на резултатите към крайния изборен резултат, в които секционните избирателни комисии са приели за недействителни 939 гласа от хартиени бюлетини, са установени 41 действителни гласа за кандидатски листи.

Различни обаче са резултатите при отразяването на преброяния вот в протокола на секционната избирателна комисия. При отразяването в секционния протокол на преброяния изборен вот бяха констатирани различни несъответствия, някои от които с потенциал за промяна на изборния резултат. Съдът счита за необходимо да посочи част от тези несъответствия като ги илюстрира с резултата в някои от

избирателните секции, в които са установени. Посочването на избирателните секции, в които са установени съответните нарушения не е изчерпателно. Пълната информация за всяка от избирателните секции, предмет на проверка от Съда, следва да бъде публично достъпна на електронната страница на Централната избирателна комисия след постановяване на настоящото решение.

Констатирани са случаи на вписване в протокола на действителни гласове, подадени за една кандидатска листа, като подадени за друга, при това вписването не винаги е направено за непосредствено вписаната отгоре или отдолу кандидатска листа, за която са дадени гласовете. Например:

В избирателна секция 013300014, 01 Благоевградски изборен район, в протокола 56 действителни гласа от хартиени бюлетини, дадени за девет кандидатски листи, са вписани като действителни за друга листа.

В избирателна секция 014200012, 01 Благоевградски изборен район, 9 действителни гласа от хартиени бюлетини, дадени за четири кандидатски листи, и 4 действителни гласа „не подкрепям никого“ са вписани като действителни за друга листа.

В избирателна секция 013700020, 01 Благоевградски изборен район, 13 действителни гласа от хартиени бюлетини, дадени за шест кандидатски листи, и 5 недействителни гласа са вписани като действителни за друга листа.

В избирателна секция 192700175, 19 Русенски изборен район, 6 действителни гласа от хартиени бюлетини, дадени за една кандидатска листа, са вписани като действителни за друга.

В избирателна секция 244606017, 24 София изборен район, 8 действителни гласа от хартиени бюлетини, дадени за една кандидатска листа, са вписани като действителни за друга.

В избирателна секция 244606069, 24 София изборен район, 9 действителни гласа от хартиени бюлетини, дадени за една кандидатска листа, са вписани като действителни за друга.

В избирателна секция 254618059, 25 София изборен район, 6 действителни гласа от хартиени бюлетини, дадени за пет кандидатски листи, са вписани като действителни за друга листа.

Установени са случаи, при които недействителни гласове са вписани като действителни за една кандидатска листа, така например:

В избирателна секция 011300001, 01 Благоевградски изборен район, 20 недействителни гласа са вписани като действителни за една кандидатска листа.

В избирателна секция 011300018, 01 Благоевградски изборен район, 10 недействителни гласа са вписани като действителни за една кандидатска листа.

В избирателна секция 015300005, 01 Благоевградски изборен район, 30 недействителни гласа са вписани като действителни за една кандидатска листа.

В избирателна секция 221600035, 22 Смолянски изборен район, 5 недействителни гласа са вписани като действителни за една кандидатска листа.

В избирателна секция 273100201, 27 Старозагорски изборен район, 10 недействителни гласа са вписани като действителни за две кандидатски листи.

В избирателна секция 273600032, 27 Старозагорски изборен район, 8 недействителни гласа са вписани като действителни за една кандидатска листа.

Констатирани са случаи, при които действителни гласове от хартиени бюлетини са приети за недействителни, като например в избирателна секция 223100039,

в 22 Смолянски изборен район, където 12 действителни гласа за шест кандидатски листи са вписани като недействителни.

Установени са случаи, при които налични хартиени бюлетини, установяващи действителен глас за дадена кандидатска листа, не са вписани в протокола за тази листа, но не са прибавени като гласове и за друга кандидатска листа. Пример за това са:

Избирателна секция 093500012, 09 Кърджалийски изборен район, в протокола на която 14 действителни гласа от хартиени бюлетини, дадени за една кандидатска листа, не са вписани като действителни за нея.

Избирателна секция 234602022, 23 София изборен район, в протокола на която 17 действителни гласа от хартиени бюлетини, дадени за две кандидатски листи, не са вписани като действителни за тях.

Намерени са хартиени бюлетини с действителен глас, които не са вписани в протокола на секционната избирателна комисия за дадената кандидатска листа – в избирателна секция 254612017, 25 София изборен район, са намерени 21 хартиени бюлетини за 21 действителни гласа, дадени за четири кандидатски листи, които не са вписани в протокола.

Констатирани са случаи, когато действителни гласове, дадени за една кандидатска листа, са вписани като действителни гласове от хартиени бюлетини „не подкрепям никого“ – избирателна секция 244604014, 24 София изборен район, 8 действителни гласа от хартиени бюлетини, дадени за една кандидатска листа, са вписани като действителни гласове „не подкрепям никого“.

В един случай – избирателна секция 234602039, 23 София изборен район, – вписаният в протокола по чл. 273 ИК резултат е разменен – резултатът от гласуване с хартиени бюлетини е вписан като резултат от гласуване с бюлетини от машинно гласуване и обратното.

Установени са хартиени бюлетини, на които е наличен допълнителен знак, което с оглед на чл. 278, ал. 3, т. 2 ИК, прави подадения чрез тях глас недействителен. В секция 122400017, 12 Монтана изборен район, на 33 хартиени бюлетини е наличен допълнителен знак, видимо получен при ползване на бюлетината като подложка за поставяне на знак за вот, поради което гласовете са приети за недействителни.

Приетата от Съда графична експертиза установи, че е полаган знак за вот на хартиени бюлетини от лица, които не са лицата, вписани като упражнили правото си глас. В три от изборните района се установиха множество бюлетини, знакът за вота на които е бил поставен от едно лице, а не от съответен избирател. Установеното чрез експертиза нарушение на активното избирателно право на отчетени за конкретна партия гласове даде основание на Съда да приеме за недействителен гласа, отчетен чрез тези хартиени бюлетини, както следва:

95 гласа в секция 060800027, 06 Врачански изборен район,
72 гласа в секция 122400033, 12 Монтана изборен район, и
106 гласа в секция 152400205, 15 Плевенски изборен район.

При проверката се установи липса на хартиени бюлетини в предоставените на Съда изборни книжа на някои избирателни секции, като например:

В избирателна секция 011100031, 01 Благоевградски изборен район, липсват хартиените бюлетини за вписани в протокола 58 действителни гласа за две кандидатски листи.

В избирателна секция 011300001, 01 Благоевградски изборен район, липсват 101 хартиени бюлетини за вписани в протокола действителни гласове за две кандидатски листи.

В избирателна секция 011300020, 01 Благоевградски изборен район, липсват 28 хартиени бюлетини за вписани в протокола действителни гласове за различни кандидатски листи.

В избирателна секция 013700018, 01 Благоевградски изборен район, липсват 11 хартиени бюлетини за вписани в протокола действителни гласове за различни кандидатски листи.

В избирателна секция 020100046, 02 Бургаски изборен район, липсват 150 хартиени бюлетини за вписани в протокола действителни гласове за различни кандидатски листи.

В избирателна секция 030602130, 03 Варненски изборен район, липсват 9 хартиени бюлетини за вписани в протокола действителни гласове за една кандидатска листа.

В избирателна секция 234610009, 23 София изборен район, липсват 54 хартиени бюлетини за вписани в протокола действителни гласове за различни кандидатски листи.

В избирателна секция 244605028, 24 София изборен район, липсват 5 хартиени бюлетини за вписани в протокола действителни гласове за една кандидатска листа.

В избирателна секция 270700016, 27 Старозагорски изборен район, липсват 335 хартиени бюлетини за вписани в протокола действителни гласове за различни кандидатски листи.

В избирателна секция 273100115, 27 Старозагорски изборен район, липсват 145 хартиени бюлетини за вписани в протокола действителни гласове за различни кандидатски листи.

В избирателна секция 283500103, 28 Търговищки изборен район, липсват 294 хартиени бюлетини, вписани в протокола за една кандидатска листа.

Липсата на хартиените бюлетини, които единствени удостоверяват вота на избирателя, който е гласувал с хартиена бюлетина, значи липса на действителен глас за съответната кандидатска листа. Поради това Съдът прие за недействителни съответния брой гласове, вписани в протокола по чл. 273 ИК на тези секционни избирателни комисии като действителни гласове за съответните кандидатски листи. Съдът счита за необходимо изрично да посочи, че в тази хипотеза – липса в изборните книжа на хартиени бюлетини, въз основа на които в протокола са вписани действителни гласове за дадена кандидатска листа – е най-яркото проявление на правните последици от неизпълнението или неточното изпълнение на задължението на секционните избирателни комисии по чл. 284 ИК и Методическите указания на Централната избирателна комисия относно опаковането и съхранението на изборните книжа и най-вече на бюлетините, както от избирателните комисии, така и от общинската администрация. Връзката между тези факти проличава ясно при ъпоставката на данните за изборните райони, в които неспазването на изискването на чл. 284 ИК е най-значимо и в които смените на членовете на секционните избирателни комисии са най-многобройни, с установеното несъответствие между вписаното в протокола на секционната избирателна комисия и липсата на хартиени бюлетини в предоставените на Съда изборни книжа.

Проверката на резултата от гласуването чрез хартиени бюлетини в избирателните секции, предмет на двете експертизи, дава основание да се направи извод, че основната причина за разликата между приетите за действителни гласове от хартиени бюлетини и тяхното разпределение между кандидатските листи от секционните избирателни комисии и от проверката на Съда, е преценката на секционните избирателни комисии за изпълнение на изискванията на чл. 278, ал. 2 и 3 ИК за действителност или недействителност на подадения чрез хартиена бюлетина глас. Не винаги секционните избирателни комисии са извършвали преценка в съответствие със законите изисквания, което прави основателно твърдението на вносителя на искането по к.д. №35/2024 г. за незаконосъобразно прилагане на чл. 278, ал. 2 и 3 ИК в някои от секционните избирателни комисии, предмет на допуснатата от Съда експертиза.

Проверката установи също, че са основателни твърденията на вносителите на исканията по петте дела за неправомерно въздействие върху хартиените бюлетини и за разминаване между действителните гласове, подадени за кандидатски листи, и отразеното в протокола на секционна избирателна комисия, по отношение макар и на неголям брой избирателни секции спрямо общия брой на проверяваните избирателни секции.

б) от бюлетини от машинно гласуване

Вносителите на исканията по к.д. №34/2024 г., к.д. №35/2024 г. и к.д. №36/2024 г. твърдят незаконност на изборите и поради нарушения на Изборния кодекс във връзка с гласуването чрез техническо устройство за машинно гласуване.

В искането, с което вносителят по к.д. №34/2024 г. сезира Съда (08.11.2024 г.), не се съдържат конкретни данни за нарушения, свързани с гласуването чрез техническо устройство за машинно гласуване. В молбата – допълнение от 11.12.2024 г. и в представените две становища от 26.02.2025 г. вносителят излага доводи за „установени разминавания от протоколи на хартия и флашки от машинния вот“, както и за „разлики между намерените отрязъци от машините и реално отчетените в съответните протоколи“.

Вносителят на искането по к.д. №35/2024 г. сочи, че разминаването между отразеното във флашпаметта на специализираните устройства за машинно гласуване и отразеното в протокола на секционната избирателна комисия следва да е удостоверено с констативен протокол. Поради това разминавания, които не са удостоверени с констативен протокол, „следва да се третираат като индиция за неправилно установяване на резултатите от гласуване с бюлетини от машина“, което е основание за повторно преброяване на гласовете в конкретно посочени избирателни секции.

Вносителят на искането по к.д. №36/2024 г. твърди единствено „многобройни проблеми с машинното гласуване и непредоставяне на заместваща хартиена бюлетина на гласоподавателя“ като се позовава на сигнал на сдружение „БОЕЦ – България обединена с една цел“ до Централната избирателна комисия от 27.10.2024 г. относно качеството на хартията за отпечатване на бюлетината от машинно гласуване и на публикация в медия.

Гласуването с „бюлетина за машинно гласуване“ е въведено с приемането на Изборния кодекс (обн. ДВ, бр. 19 от 2014 г.). С разпоредбата на чл. 206 ИК, редакция към приемането на закона, законодателят предостави на избирателя право по свой избор да гласува с хартиена бюлетина или с бюлетина за машинно гласуване. Конституционният съд е имал възможност да се произнесе по съответствието с Конституцията на различни аспекти на този способ за упражняване на активното избирателно право на гражданите (Решение №9/2021 г. по к. д. №9/2021 г.; Решение №9/2023 г. по к.д. №4/2023 г.).

Отношение към предмета на настоящото дело – оспорване на законността на произведените на 27.10.2024 г. избори – има не въпросът дали този способ за упражняване от гражданите на активното им избирателно право съответства на Конституцията, а упражняването на правото на глас на избирателя и начинът на отчитане на вота на избирателя тогава, когато техническото устройство за машинно гласуване не осъществи установеното в чл. 268, ал. 4 ИК отпечатване на бюлетина, върху която е изписан отразеният вот, т.е. вотът, който избирателят надлежно е дал за съответната кандидатска листа или „не подкрепям никого“ чрез бюлетина за машинно гласуване – чл. 212, ал. 3 ИК. В случая не става въпрос за хипотезата на чл. 269 ИК – когато „поради възникнали непредвидени обстоятелства машинното гласуване се окаже невъзможно“ и поради това гласуването с техническо устройство за машинно гласуване в съответната избирателна секция се прекратява, – а единствено за упражняване на правото на глас при неизпълнение на изискванията на чл. 268, ал. 4 ИК – техническото устройство за машинно гласуване да е отпечатало бюлетина, върху която е отпечатан вотът на избирателя.

Хронологията на измененията на разпоредбите на Изборния кодекс, относими към упражняването на активното избирателно право на гражданите чрез техническо устройство за машинно гласуване, показва липса на последователна законодателна концепция, което поражда непоследователност в технологичните решения и в резултат на това създава недоверие в този способ за упражняване на конституционното право на глас, обективно се възпрепятства свободното упражняване на активното избирателно право на гражданите и се създава среда на несигурност за реализиране на избирателното право. При честите парламентарни избори в рамките на последните три и половина години – от изборите на 04.04.2021 г. за 45-ото Народно събрание до оспорените избори на 27.10.2024 г. за 51-вото Народно събрание – парламентът промени два пъти разпоредбите, уреждащи гласуването чрез техническо устройство за машинно гласуване, което не съответства на приетите от страната ни международни стандарти, които изискват промените в изборното законодателство да се правят не по-малко от една година преди изборите.

Независимо от законодателната активност във връзка с нормативната уредба на гласуването чрез техническо устройство за машинно гласуване, независимо от произведените два избора за народни представители при действащата нормативна уредба в частта относно гласуването чрез техническо устройство за машинно гласуване и независимо от установеното в практиката, че невинаги това устройство отпечатва бюлетина, върху която е изписан вотът на избирателя, законодателят не създаде ред, по който при неотпечатване на бюлетина, върху която е изписан вотът на избирателя, секционната избирателна комисия следва да действа, и то по начин, който да гарантира упражняването на активното избирателно право на гражданите в съответствие с конституционните изисквания, в т.ч. и да осигури правилно отчитане на техния вот.

Посоченото поведение на законодателя е най-малкото несъответно на мотивите, поради които той отмени установения начин на отчитане на резултатите от гласуването чрез техническо устройство за машинно гласуване – чрез отпечатване на протокол от системата. Основен мотив на законодателя за отмяна на този начин на отчитане е „демонстрираното нежелание, или липса на капацитет от страна на ЦИК, независимо от решенията на Комисията в този смисъл, да се гарантира, че разписките действително ще бъдат 100% преброявани, а резултатите от ръчното броене ще се сверяват с данните в машинно генерирания протокол“. Като се остави настрана фактът, че законодателят изменя закона поради „нежелание“ на държавен орган да изпълни законово задължение и поради липса на „капацитет“ на този орган, членовете на който се назначават по предложение на самите парламентарно представени партии и коалиции, липсата на законова уредба на тази конкретна хипотеза, разгледана и в контекста на

други законови задължения на Централната изборителна комисия, сама по себе си е източник на недоверие в изборния процес.

Разпоредбата на чл. 271 ИК до промяната (обн. ДВ, бр. 36 от 2021 г.) гласеше, че „секционната изборителна комисия отчита резултатите от машинното гласуване в изборителната секция чрез отпечатване на протокол от системата“ и „[п]ри установяване на резултатите от гласуването броят на машинно гласувалите изборители е равен на броя на потвърдените гласове от машинното гласуване, които гласове са равни на отпечатаните от системата контролни разписки“. С въведеното изменение законодателят лиши от правно значение записващото устройство от техническото устройство за машинно гласуване, защото съгласно действащата разпоредба на чл. 271 ИК „секционната изборителна комисия отчита резултата от машинното гласуване, като преброява бюлетините от машинното гласуване“. (Извън обсъждането остава използването от законодателя на различни понятия за дефиниране на едно и също правно значимо техническо средство – „техническо устройство за машинно гласуване“, „устройство за машинно гласуване“, „специализирани устройства за гласуване“, „техническо устройство за гласуване“, „устройство за гласуване“, както и извършването с това средство правно значимо действие – гласуване с всяко от тези технически средства и „машинно гласуване“.)

Независимо от лишаването на записващото устройство от техническото устройство за машинно гласуване (т. нар. флашпамет) от правна значимост за отчитане на изборния резултат, законодателят остави в сила изискването на чл. 268, ал. 4 ИК за запис на записващото техническо устройство при упражняване на правото на глас на изборителя чрез техническо устройство за машинно гласуване. Остави в сила задължението на секционната изборителна комисия по чл. 215, ал. 2 ИК за получаване в предизборния ден на „техническите устройства“. Остави в сила задължението на секционната изборителна комисия по чл. 285, ал. 1 ИК за предаване на районната изборителна комисия на записващото техническо устройство от машинното гласуване. Остави в сила задължението по чл. 296, ал. 1 ИК за предаване от районната изборителна комисия на Централната изборителна комисия на записващите технически устройства от машинното гласуване.

След като по този начин законодателят лиши от правно значение предвидено в кодекса действие, единственото останало предназначение на това действие е да поддържа впечатлението за машинно гласуване – осъществява се запис на техническо средство на вота на изборителите, който обаче няма никакво правно значение. В същото време в изпълнение на чл. 15б, ал. 1 от Закона за достъп до обществена информация, Централната изборителна комисия публикува в интернет в отворен формат на информационните масиви наборите от данни и ресурсите, които поддържа, достъпът до които е свободен. Данните от записващото техническо устройство от машинното гласуване са такива данни. Но тъй като те нямат правно значение за изборния резултат, единственото, което тяхното публично предоставяне постига, е да служат за формиране на неотнормирани към изборния резултат твърдения, макар да отразяват броя на гласуванията, които записващото техническо устройство от машинното гласуване е отчело, и по този начин да допринасят за нарастване на недоверието в изборния процес.

Вносителят на искането по к.д. №35/2024 г. сочи, че разминаването между отразеното във флашпамета на специализираните устройства за машинно гласуване и отразеното в протокола на секционната изборителна комисия следва да е удостоверено с констативен протокол. Такова законово задължение няма. Извод за необходимост от съвпадение между отразеното във флашпамета на записващото устройство и вписаното в секционния протокол може да се направи единствено от дадените от Централната изборителна комисия, два дена преди изборите – на 25.10.2024 г. – указания, изх. №ЦИК-НС-10-2004 и изх. №ЦИК-НС-10-2008. С тези указания, по повод на постъпили сигнали

и въпроси, Централната избирателна комисия указва как да постъпват секционните избирателни комисии при „намерена“ в избирателната кутия за машинно гласуване „бюлетина от машинно гласуване, която е празна или в която не може да се установи вотът на избирателя“, както и когато „след гласуване на избирател машината отпечата празна (бяла) бюлетина или бюлетина, в която не е изписан вотът на избирателя“ или когато „след гласуване на избирател не се отпечата бюлетина“.

С оглед на указанията на Централната избирателна комисия, в единия случай, се съставя констативен протокол, към който се прилага „дефектната бюлетина“, и който протокол се прилага към протокола на секционната избирателна комисия по чл. 273, ал. 1 ИК, като в него на реда относно обстановката при произвеждане на изборите се вписва „Намерена една дефектна бюлетина от машинно гласуване в избирателната кутия“. Посочено е, че „[с]лед изваждане на дефектната бюлетина, в т. 11 на протокола на СИК се вписват данните от преброяването на останалите бюлетини от машинно гласуване“, както и че в районната избирателна комисия, съответно в Централната избирателна комисия „протоколът се приема със сработили контроли заради дефектната бюлетина“. В другия случай се съставя констативен протокол, който заедно с дефектната бюлетина – когато такава е отпечатана – се прилага към протокола на секционната избирателна комисия по чл. 273 ИК, а „избирателят се допуска повторно да гласува само с хартиена бюлетина за избора, за който е отпечатана дефектната бюлетина“. Изисквания по отношение на съдържанието на констативния протокол и вписването в него на факта, че на избирателя е дадено право да гласува „повторно само с хартиена бюлетина“ няма.

Двете указания на Централната избирателна комисия са опит да се създаде някакъв ред за отчитане на случаите, когато техническото устройство за машинно гласуване не отпечата „бюлетина, върху която е изписан отразеният вот“ на избирателя. Този опит е направен два дни преди изборите и при установените многобройни смени на членове на секционни избирателни комисии, включително и в двата дни преди изборите. Но тъй като законодателят е приел като единствено правно значимо доказателство за валиден вот, упражнен чрез техническо устройство за машинно гласуване, бюлетина от машинно гласуване, „върху която е изписан отразеният вот“ на избирателя, изпълнението или не на това указание на Централната избирателна комисия не се отразява на резултата от изборите в съответната избирателна секция.

Конституционният съд не е компетентен да се произнесе дали и доколко приетите от Централната избирателна комисия решения в изпълнение на чл. 213в, ал. 1 ИК са адекватни за постигане на законово установеното в чл. 212, ал. 4 и в чл. 268, ал. 4 ИК – отпечатване на бюлетина, върху която е изписан отразеният вот на избирателя, който е упражнил активното си избирателно право чрез техническо устройство за машинно гласуване, и доколко самото техническо устройство е пригодено да извършва винаги изискуемото от закона отпечатване.

Фактът на неотпечатване на „бюлетина от машинно гласуване“ с отразен вот на избирателя е обективен и той определено е с потенциал да породри сериозно недоверие в изборния процес. Разминаванията между броя на гласуванията с техническо устройство за машинно гласуване, вписани в протокола на секционната избирателна комисия по чл. 273 ИК, и броя на регистрираните в записващото устройство на техническото устройство за машинно гласуване гласувания, които са публично достъпни, са най-малкото показателни за определени неясноти или неточности, свързани с упражняване на активното избирателно право на гражданите.

В случая, когато дефектна бюлетина е намерена в специалната кутия за машинно гласуване, гласът на избирателя, който е упражнил правото си на глас чрез техническо устройство за машинно гласуване, тъй като е отбелязал на техническото устройство за машинно гласуване по еднозначен начин своя вот за съответната кандидатска листа, получил е потвърждение на избора си, който избор се е визуализирал

на екрана на устройството, гласът му се е записал в записващото устройство, получил е съобщение за приключване на гласуването, получил е бюлетина и е пуснал същата в специалната кутия за машинно гласуване, няма да бъде отчетен, защото така отпечатаната бюлетина не отразява неговия вот, но избирателят не знае за това и не му е дадена възможност да упражни правото си на глас по надлежен начин.

В случая, когато при упражнено право на глас чрез техническо устройство за машинно гласуване, устройството не е отпечатало бюлетина с отразения вот и избирателят е установил този факт, следва да му бъде предоставено право да гласува повторно само с хартиена бюлетина. В този случай избирателят е лишен от установеното в чл. 206, ал. 1 ИК право на избор да гласува с хартиена бюлетина или с бюлетина от машинно гласуване, тъй като не е налице нито едно от установените в разпоредбата две изключения – на чл. 212, ал. 5 и на чл. 269 ИК, при които е допустимо лишаване на избирател от право на избор.

Съдът, с оглед на исканията и доводите на вносителите, възложи на експертите по задача 1 да установят броят на подадените действителни гласове с бюлетини от машинно гласуване по кандидатски листи съответства ли на информацията от паметта на специализираното устройство за гласуване.

Проверката на Съда, извършена чрез проверката на изборните книжа на избирателните секции, предмет на експертизата по задача 1, от експертите и чрез установеното от Съда въз основа на предоставените от Централна избирателна комисия писмени доказателства – констативни протоколи на секционните избирателни комисии, предмет на експертизата по задача 1, и на приложените към тях отпечатани от техническите устройства за машинно гласуване бюлетини, от които не може да се определи вотът на избирателя – установи, че в значителен брой от случаите секционните избирателни комисии надлежно са установили неотразяването на вота на избирателя върху отпечатания отрязък, дали са възможност на избирателя да гласува повторно с хартиена бюлетина, включително като в протокол са вписали трите му имена, единния граждански номер и факта, че му предоставят право да упражни избирателното си право повторно с хартиена бюлетина, независимо от липсата на ясни указания на Централната избирателна комисия за вписване на този факт в констативния протокол.

Анализът на данните по избирателни райони показва разнообразен подход на секционните избирателни комисии при изпълнение на указанията на Централната избирателна комисия. Някои секционни избирателни комисии са приложили констативния протокол към протокола по чл. 273 ИК заедно с дефектните бюлетини, други са оставили дефектните бюлетини в чувала с изборните книжа, като са ги вписали в протокола към действителните гласове „не подкрепям никого“ от бюлетините от машинно гласуване, или просто са ги оставили с изборните книжа, за трети няма доказателства какво точно са направили с получени при гласуването с техническо устройство за машинно гласуване дефектни бюлетини, защото дефектни бюлетини липсват в изборните книжа, а също така и Съдът няма данни да са предоставени на Централната избирателна комисия.

Резултатът за проверените секционни избирателни комисии по изборни райони, при отчитане на установеното при проверката на изборните книжа и на предоставените от Централната избирателна комисия писмени доказателства, показва следното:

В 01 Благоевградски изборен район по делото няма доказателства на материален носител – бюлетини от машинно гласуване, отпечатани от техническото устройство за машинно гласуване без отразен вот или констативни протоколи – за 133 гласувания. Общият брой на гласувалите с техническо устройство за машинно гласуване в района за кандидатски лист и „не подкрепям никого“, според флашпаметта, е 7693.

В 02 Бургаски изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 8185, а гласуванията, за които няма доказателства, са 420.

За 03 Варненски изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 8293, а гласуванията, за които няма доказателства, са 88.

За 04 Великотърновски изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 4284, а гласуванията, за които няма доказателства, са 225.

За 05 Видински изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 796, а гласуванията, за които няма доказателства, са 15.

За 06 Врачански изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 2158, а гласуванията, за които няма доказателства, са 104.

За 07 Габровски изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 1259, а гласуванията, за които няма доказателства, са 14.

За 08 Добрички изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 1036, а гласуванията, за които няма доказателства, са 37.

За 09 Кърджалийски изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 2165, а гласуванията, за които няма доказателства, са 67.

За 10 Кюстендилски изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 1447, а гласуванията, за които няма доказателства, са 14.

За 11 Ловешки изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 649, а гласуванията, за които няма доказателства, са 37.

За 12 Монтана изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 1086, а гласуванията, за които няма доказателства, са 21.

За 13 Пазарджишки изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 3334, а гласуванията, за които няма доказателства, са 73.

За 14 Пернишки изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 1172, а гласуванията, за които няма доказателства, са 163.

За 15 Плевенски изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 3428, а гласуванията, за които няма доказателства, са 50.

За 16 Пловдив изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 10 616, а гласуванията, за които няма доказателства, са 177.

За 17 Пловдивски изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 2920, а гласуванията, за които няма доказателства, са 85.

За 18 Разградски изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 773, а гласуванията, за които няма доказателства, са 6.

За 19 Русенски изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 5680, а гласуванията, за които няма доказателства, са 45.

За 20 Силистренски изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 796, а гласуванията, за които няма доказателства, са 18.

За 21 Сливенски изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 1441, а гласуванията, за които няма доказателства, са 55.

За 22 Смолянски изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 1327, а гласуванията, за които няма доказателства, са 12.

За 23 София изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 36 093, а гласуванията, за които няма доказателства, са 663.

За 24 София изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 15 9811, а гласуванията, за които няма доказателства, са 358.

За 25 София изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 9995, а гласуванията, за които няма доказателства, са 146.

За 26 Софийски изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 2973, а гласуванията, за които няма доказателства, са 128.

За 27 Старозагорски изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 6633, а гласуванията, за които няма доказателства, са 157.

За 28 Търговишки изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 708, а гласуванията, за които няма доказателства, са 4.

За 29 Хасковски изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 2622, а гласуванията, за които няма доказателства, са 34.

За 30 Шуменски изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 2968, а гласуванията, за които няма доказателства, са 18.

За 31 Ямболски изборен район общият брой на гласувалите според флашпаметта е 1922, а гласуванията, за които няма доказателства, са 21.

За секциите извън страната общият брой на гласувалите според флашпаметта е 9180, а гласуванията, за които няма доказателства, са 57.

Така установените гласувания чрез техническо устройство за машинно гласуване, за които по делото липсват посочените в указанията на Централната избирателна комисия доказателства на материален носител – дефектна бюлетина, констативен протокол, – са без правно значение за изборния резултат, защото законодателят признава за валиден единствено вот, за който е налична отпечатана от техническото устройство за машинно гласуване бюлетина, върху която е изписан отразеният вот на избирателя, а недействителен глас от бюлетини от машинно гласуване законът не признава. Поради уредбата, която законодателят е дал на упражняването на активното избирателно право на гражданите чрез техническо устройство за машинно гласуване, отразеното в записващото устройство на техническото устройство за машинно гласуване е неотнормируемо към изборния резултат. То, както посочи по-горе Съдът, има за единствен резултат утвърждаването на впечатлението за гласуване чрез техническо устройство за машинно гласуване.

Освен изложеното относно гласуването с техническо устройство за машинно гласуване, при проверката бяха установени несъответствия при вписване на установения резултат в протокола по чл. 273 ИК на секционната избирателна комисия. Тези несъответствия, както и при гласуването с хартиени бюлетини, Съдът счита за необходимо да посочи като ги илюстрира с примери, които не са изчерпателно изброяване на установеното.

Констатирано е неправилно вписване на дефектни бюлетини – бюлетини, на които не е отпечатан отразеният при гласуването чрез техническото устройство за гласуване вот на избирателя – като действителен глас „не подкрепям никого“ от бюлетини от машинно гласуване. Този начин на „справяне“ с дефектните бюлетини от машинно гласуване е доста често срещан и макар че приетото не влияе на действителните гласове, разпределяни между кандидатските листи, то влияе на броя на действителните гласове от бюлетините от машинно гласуване като изкривява резултата. Така например в секция 03060108, 03 Варненски изборен район, 13 дефектни бюлетини са броени като действителен глас „не подкрепям никого“ от бюлетините от машинно гласуване и по този начин в броя на действителните гласове от бюлетините от машинно гласуване са

включени и гласове, които законодателят не определя като действителни, защото за тях не е налична „бюлетина от машинно гласуване“ по смисъла на чл. 212, ал. 4 ИК.

При бюлетините от машинно гласуване, подобно на хартиените бюлетини, бяха установени случаи на вписване в протокола на секционната избирателна комисия на действителни гласове от бюлетини от машинно гласуване с ясно отразен вот за една кандидатска листа като гласове за друга. Примери за това са:

Избирателна секция 013300014, 01 Благоевградски изборен район, в протокола на която 14 действителни гласа от бюлетини от машинно гласуване, дадени за шест кандидатски листи, са вписани като действителни гласове за друга листа.

Избирателна секция 013700018, 01 Благоевградски изборен район, в протокола на която 7 действителни гласа от бюлетини от машинно гласуване, дадени за шест кандидатски листи, са вписани като действителни гласове за друга листа.

Избирателна секция 013700020, 01 Благоевградски изборен район, в протокола на която 13 действителни гласа от бюлетини от машинно гласуване, дадени за шест кандидатски листи, и 5 действителни гласа „не подкрепям никого“ са вписани като действителни гласове за друга листа.

Избирателна секция 014200012, 01 Благоевградски изборен район, в протокола на която 8 действителни гласа от бюлетини от машинно гласуване, дадени за четири кандидатски листи, и 3 действителни гласа „не подкрепям никого“ са вписани като действителни гласове за друга листа.

Избирателна секция 030604349, 03 Варненски изборен район, в протокола на която 15 действителни гласа от бюлетини от машинно гласуване, дадени за една кандидатска листа, са вписани като действителни гласове за друга листа.

Избирателна секция 042000015, 04 Великотърновски изборен район, в протокола на която 6 действителни гласа от бюлетини от машинно гласуване, дадени за една кандидатска листа, са вписани като действителни гласове за друга листа.

Избирателна секция 082800098, 08 Добрички изборен район, в протокола на която 9 действителни гласа от бюлетини от машинно гласуване, дадени за една кандидатска листа, са вписани като действителни гласове за друга листа.

Избирателна секция 172800007, 17 Пловдивски изборен район, в протокола на която 8 действителни гласове от бюлетини от машинно гласуване, дадени за една кандидатска листа, са вписани като действителни гласове за друга листа.

Избирателна секция 19050001, 19 Русенски изборен район, в протокола на която 4 действителни гласа от бюлетини от машинно гласуване, дадени за една кандидатска листа, са вписани като действителни за друга листа.

Избирателна секция 234615123, 23 София изборен район, в протокола на която 5 действителни гласа от бюлетини от машинно гласуване, дадени за една кандидатска листа, са вписани като действителни за друга листа.

Избирателна секция 254618037, 25 София изборен район, в протокола на която 21 действителни гласа от бюлетини от машинно гласуване, дадени за една кандидатска листа, са вписани като действителни за друга листа.

Избирателна секция 293400036, 29 Хасковски изборен район, в протокола на която 7 действителни гласа от бюлетини от машинно гласуване, дадени за една кандидатска листа, са вписани като действителни за друга листа.

Избирателна секция 293400052, 29 Хасковски изборен район, в протокола на която 7 действителни гласа от бюлетини от машинно гласуване, дадени за една кандидатска листа, са вписани като действителни за друга листа.

Констатирано е вписване в протокола на секционната избирателна комисия на действителни гласове, удостоверени с дефектни бюлетини. Например в избирателна секция 293300010, 29 Хасковски изборен район, 7 действителни гласа за 4 кандидатски листи са вписани въз основа на дефектни бюлетини.

Установени са случаи на неотчетени за кандидатска листа действителни гласове от бюлетини от машинно гласуване, за които са налични бюлетини от машинно гласуване. Така например в избирателна секция 143600006, 14 Пернишки изборен район, 5 действителни гласа от бюлетини от машинно гласуване не са вписани за кандидатската листа, за която са подадени.

Установен е и случай, при който не са отчетени действителни гласове от налични хартиени бюлетини за една кандидатска листа, но същият брой действителни гласове от налични бюлетини от машинно гласуване за същата кандидатска листа не е отчетен – избирателна секция 130800007, 13 Пазарджишки изборен район, в която не са отчетени 7 действителни гласа от налични хартиени бюлетини за една кандидатска листа, но в същото време са отчетени 7 действителни гласа от липсващи бюлетини от машинно гласуване.

Проверката установи, подобно на проверката на гласовете от хартиени бюлетини, липса на бюлетини от машинно гласуване за вписани в протокола на секционната избирателна комисия действителни гласове за кандидатски листи. Примери за това са:

Избирателна секция 090200015, 09 Кърджалийски изборен район, в изборните книжа на която, предоставени на Съда за проверка, липсват 14 бюлетини от машинно гласуване, вписани като действителни гласове за четири кандидатски листи.

Избирателна секция 212000169, 21 Сливенски изборен район, в изборните книжа на която, предоставени на Съда за проверка, липсват 6 бюлетини от машинно гласуване, вписани като действителни гласове за две кандидатски листи.

Избирателна секция 234610009, 23 София изборен район, в изборните книжа на която, предоставени на Съда за проверка, липсват 111 бюлетини от машинно гласуване, вписани в протокола за различни кандидатски листи.

Избирателна секция 234602022, 23 София изборен район, в изборните книжа на която, предоставени на Съда за проверка, липсват 7 бюлетини от машинно гласуване, вписани като действителни гласове за една кандидатска листа.

Избирателна секция 273600017, 27 Старозагорски изборен район, в изборните книжа на която, предоставени на Съда за проверка, липсват 99 бюлетини от машинно гласуване, вписани в протокола за различни кандидатски листи.

Избирателна секция 270700016, 27 Старозагорски изборен район, в изборните книжа на която, предоставени на Съда за проверка, липсват 16 бюлетини от машинно гласуване, вписани в протокола за различни кандидатски листи.

В съответствие с разпоредбата на чл. 271 ИК за удостоверяването на валиден глас е необходимо наличието на бюлетина от машинно гласуване по смисъла на чл. 212, ал. 4 ИК. Липсата на такива бюлетини прави недоказан вписания в протокола на секционната избирателна комисия брой на действителните гласове за съответната кандидатска листа или „не подкрепям никого“. Поради това Съдът, както и при гласуването с хартиени бюлетини, намали броя на действителните гласове съобразно броя на недоказаните действителни гласове по всички протоколи, за които установи липса на бюлетини. Липсата в предоставените на Съда за проверка изборни книжа – бюлетини от машинно гласуване, – въз основа на които в протокола на секционната избирателна комисия са вписани действителни гласове за дадена кандидатска листа, както и при хартиените бюлетини, е най-яркото проявление на правните последици от

неизпълнението или неточното изпълнение на задължението на секционните избирателни комисии по чл. 284 ИК и Методическите указания на Централната избирателна комисия относно опаковането и съхранението на изборните книжа и най-вече на бюлетините.

С оглед на твърденията на вносителите на исканията и установеното от експертизата по задача 1 Съдът изиска от Централната избирателна комисия информация за началото на гласуването, за времето, в което е извършено всяко гласуване, за края на гласуването в изборите за народни представители на 27.10.2024 г. в избирателни секции 090800006, 090800016 и 090800038 в 09 Кърджалийски изборен район и в избирателни секции извън страната 321180531 и 321180541.

Предоставената на Съда информация за трите избирателни секции в 09 Кърджалийски изборен район показва, че при гласували 110 избиратели в избирателна секция 090800006, гласували 94 избиратели в избирателна секция 090800016 и гласували 142 избиратели в избирателна секция 090800038, всички гласували само чрез техническо устройство за машинно гласуване, максималният брой избиратели, които са упражнили правото си на глас в рамките на един час е 28 избиратели.

Предоставената на Съда информация за избирателните секции в чужбина – 321180531 и 321180541, показва, че в избирателна секция 321180541, извън страната, в периода от 7:19:57 до 19:51:15 часа в изборния ден са гласували 565 избиратели (569 по данни от флашпаметта) всички само чрез техническо устройство за машинно гласуване. Разпределението им по часове е следното: до 8:00 часа – 17 избиратели; от 08:00 до 9:00 часа – 31; от 09:00 до 10:00 часа – 35; от 10:00 до 11:00 часа – 44; от 11:00 до 12:00 часа – 63; от 12:00 до 13:00 часа – 66; от 13:00 до 14:00 часа – 77; от 14:00 до 15:00 часа – 79; от 15:00 до 16:00 часа – 70; от 16:00 до 17:00 часа – 43; от 17:00 до 18:00 часа – 19; от 18:00 до 19:00 часа – 18; 19:00 до 20:00 часа – 6.

В избирателна секция 321180531, извън страната, в периода от 7:11 до 19:34 часа в изборния ден са гласували 440 избиратели (452 по данни от флашпаметта), всички с техническо устройството за машинно гласуване. Разпределението им по часове е следното: от 7:11 до 8:00 часа – 6; от 08:00 до 9:00 часа – 22; от 09:00 до 10:00 часа – 37; от 10:00 до 11:00 часа – 47; от 11:00 до 12:00 часа – 46; от 12:00 до 13:00 часа – 59; от 13:00 до 14:00 часа – 69; от 14:00 до 15:00 часа – 64; от 15:00 до 16:00 часа – 48; от 16:00 до 17:00 часа – 21; от 17:00 до 18:00 часа – 14; от 18:00 до 19:00 часа – 16; от 19:00 до 20:00 часа – 2.

С разпоредбата на чл. 206, ал. 1 ИК законодателят предоставя на избирателя право да избере начина, по който да упражни избирателното си право – с хартиена бюлетина или с бюлетина за машинно гласуване. Изключенията от възможността за избор са две – в хипотезите на чл. 212, ал. 5 и на чл. 269 ИК. Конституционният съд е имал възможност да посочи, че и двата способа на гласуване са равностойни, „създадени са законови гаранции срещу произволна намеса, при който и да било предпочетен способ на гласуване, в независимото формиране и изразяване на волята на всеки избирател, което е ядрото на избирателното право“ (Решение №9/2023 г. по к.д. №4/2023 г.). Следователно фактът, че всички избиратели в една избирателна секция са упражнили правото си на глас чрез техническо устройство за машинно гласуване сам по себе си не дава основание да се правят каквито и да било изводи относно валидността на вота. Въпросът, който фактите конкретно за двете избирателни секции – 321180541 и 321180531 – поставят е, спазени ли са конституционните изисквания при упражняване на избирателното право по отношение на тези избиратели.

Осъществяването на правото на глас на 79 избиратели чрез техническо средство за гласуване в рамките на 60 минути определено поставя сериозно въпроса за способността на всеки един избирател свободно и при тайно гласуване да упражни

правото си на глас. Но както посочи Съдът при обсъждането на проблема с избирателните секции за гласуване с подвижна избирателна кутия каквито и съмнения да пораздат фактите, свързани с начина на упражняване на активното избирателно право, при тайната на вота и след като гласът е подаден в рамките на изборния ден, Съдът не може на основата на предположения и съмнения да обяви даден вот за недействителен. Следва да се отчете и факта, че гласовете от избирателна секция 321180541 са разпределени между 12 кандидатски листи, макар за две от тях да са повече от 90% от гласовете, но разпределени съответно 54,78% и 38,12%, а гласовете от избирателна секция 321180531 са разпределени между 11 кандидатски листи, макар отново повече от 90% от гласовете да са разпределени между две от кандидатските листи – съответно 69,7% и 21,4%.

Допуснатите от секционните избирателни комисии нарушения по отношение на гласуването, преброяването и отчитането на вота на избирателите, упражнен чрез техническо устройство за машинно гласуване, преценени съвкупно, правят част от доводите на вносителите на исканията за тези нарушения основателни.

7. По искането за установяване на незаконност в цялост на изборите за народни представители, произведени на 27.10.2024 г.

Вносителите на исканията по к.д. №34/2024 г., к.д. №35/2024 г. и к.д. №36/2024 г. считат оспорените избори за незаконни в цялост.

Вносителят на искането по к.д. №34/2024 г. сочи, че установените „множество нарушения на изборния процес, както от материален, така и от процесуален характер, които обхващат по-голямата част от избирателните райони от страната“ „са дали отражение върху общонационалния резултат от гласуването“, както и че „установените нарушения и престъпления са толкова съществени, че съставляват широкомащабно, дълбоко и недопустимо за правова и демократична държава нарушаване на законно гарантираните избирателни права на гражданите, както и на политическите субекти, взели участие в изборната надпревара“.

Вносителят на искането по к.д. №35/2024 г. иска „Конституционният съд да обяви за незаконосъобразни резултатите за избор на народен представител“ във всички 31 многомандатни избирателни района, както и избора на „обявените за избрани за народни представители“, като обосновава искането с действащата пропорционална избирателна система, която не позволява „предварително да се посочи от вносителя на искането, при определени констатации за незаконност на изборите, какви промени ще настъпят в персоналия състав на Народното събрание“.

Вносителят на искането по к.д. №36/2024 г. „оспорва изцяло законността на изборите за народни представители в 51-то Народно събрание“, като счита, че „дори наличието на малък брой манипулирани изборни данни в конкретния случай влияе значително върху крайния изборен резултат на национално ниво“.

Конституцията, като прокламира принципите на всеобщо, равно и пряко избирателно право с тайно гласуване, с разпоредбата на чл. 42, ал. 2 възлага на законодателя да определи със закон организацията и реда за произвеждане на избори. Приетият в изпълнение на това възлагане Изборен кодекс не съдържа изрична уредба на основанията, при които в хипотеза на оспорване на законността на изборите в цялост на основание чл. 149, ал. 1, т. 7 във връзка с чл. 66 от Конституцията Съдът може да ги отмени. Този подход на законодателя е функция на разбирането за същността на изборите за Народно събрание като суверенен акт на народа, чрез който се осигурява легитимността на политическата власт и се осъществява демократичното управление на страната. Отчитайки, че гласуването за националното представително учреждение е

суверенен акт, на проверка се подлага не изразената от избирателите воля, а действията и актовете, които осигуряват и гарантират нейното вярно трансформиране в политическа власт, защото само тогава се постига онази степен на съответствие между обществените предпочитания и изборния резултат, която гарантира легитимността на избраната политическа власт.

В настоящото производство Съдът установи нарушения на изборния процес – нарушения, свързани със смяната на състава на секционни избирателни комисии, нарушения на изискванията за съставяне на протокола на секционната избирателна комисия (чл. 282, ал. 2 ИК), нарушения, свързани с опаковането на изборните книжа (чл. 284 ИК), нарушения на изискванията за осъществяване на видеонаблюдение в реално време и видеозаснемане (чл. 272 ИК), както и нарушения при установяване на резултата от гласуването – при гласуване с хартиени бюлетини и с бюлетини за машинно гласуване (чл. 206, ал. 1 във вр. с чл. 278, ал. 2 и 3 ИК), и нарушения, свързани с вписването на данните от гласуването в протокола (чл. 281 ИК).

Съдът, в изложените по-горе мотиви относно всяко от твърдените нарушения, вече обоснова, че различните видове нарушения на изборния процес имат различно въздействие върху него. Най-голяма тежест за решението на Съда има преценката дали и доколко изборните резултати отразяват волята на избирателите и конкретно има ли съответствие между вота на избирателя и неговото отчитане и вписване в изборния протокол.

Установените от Съда нарушения, макар да имат своето отрицателно въздействие върху прозрачността и доверието в целия изборен процес, не водят до невъзможност да бъде установена волята на избирателите и до такава промяна на изборния резултат, която да обоснове цялостна отмяна на изборите и като последица – необходимост гражданите да упражнят избирателното си право чрез нови избори.

Поради това Съдът намира исканията на вносителите по настоящото и присъединените към него дела за установяване на незаконност в цялост на изборите за народни представители, произведени на 27.10.2024 г., за неоснователни.

8. По искането за установяване на незаконност на изборите в отделни изборни райони

Вносителят на искането по к.д. №34/2024 г. с молбата – допълнение от 11.12.2024 г. отправя искане за установяване на незаконност на изборите в 25 София изборен район поради допуснати нарушения от районната избирателна комисия – закъсняла регистрация на коалиция „Свободни избиратели“.

Искането е направено след срока по чл. 305, ал. 2 ИК, поради което е недопустимо и следва да се остави без разглеждане.

Вносителят на искането по к.д. №34/2024 г. със становището си от 19.02.2024 г. отправя искане за установяване на незаконност на изборния резултат в 15 Плевенски изборен район поради извършените „масови смени“ на членове на секционните избирателни комисии.

Искането е направено след срока по чл. 305, ал. 2 ИК, поради което е недопустимо и следва да се остави без разглеждане.

9. По искането за установяване на незаконност на изборите в избирателните секции, предмет на проверката от Съда

Вносителите на исканията по к.д. №33/2024 г. и к.д. №37/2024 г. искат Съдът да установи незаконност на изборите в конкретно посочени избирателни секции. Вносителят на искането по к.д. №35/2024 г., независимо че иска Съдът „да обяви за незаконосъобразни резултатите за избор на народен представител“ във всички многомандатни изборни райони сочи, че „петитумът на искането ни по чл. 66 във връзка с чл. 149, ал. 1, т. 7 от Конституцията е относно установяване на закононарушения при провеждане на гласуването в посочените в приложенията към настоящото искане избирателни секции“, както и че „резултатите в изброените в настоящото искане секции в Приложение 2 са определени неправилно, съответно резултатите от определени секции в Приложение 1 и 3 следва да бъдат касирани“. Така формулирано, искането е и за установяване на незаконност на изборите в конкретно посочени избирателни секции.

Въз основа на събраните по делото доказателства Съдът установи допуснати при произвеждането на изборите за народни представители на 27.10.2024 г. нарушения на Изборния кодекс. Преценени в своята съвкупност, тези доказателства дават основание на Съда да приеме, че те могат да доведат до промяна на състава на 51-вото Народно събрание.

Макар Съдът да установи нарушения на изборното законодателство, които счита, че биха могли да повлияят на състава на избраното 51-во Народно събрание, защото променят броя на действителните и недействителните гласове, както и броя на действителните гласове, разпределени за партии и коалиции, той не може да установи дали и ако да, по отношение на избора на кои народни представители тези нарушения биха имали ефект, за да постанови незаконност на избора им. Съдът не може да установи конкретната връзка между нарушенията и получените мандати, за да може да определи по отношение на кои мандати и на кои обявени за избрани с Решение №3998-НС от 31.10.2024 г. на Централната избирателна комисия народни представители тези нарушения ще имат ефект. Това е в резултат на действащата система за определяне на изборните резултати и на приетия от законодателя метод за разпределение на мандатите, който предвижда разпределение на мандатите на национално ниво.

Конституционният съд е имал възможност да посочи, че конституционният законодател е предоставил „преценката относно организацията и реда за произвеждане на избори, включително определянето на подходящата избирателна система, способите за изразяване и отчитането на вота на всеки, и на резултатите от съответния изборен процес, на дискрецията на общонационалното представително учреждение, на което възлага осъществяването на законодателната власт“ (Решение №9/2023 г. по к.д. №4/2023 г.).

Установената в Изборния кодекс пропорционална избирателна система изисква първо определяне на мандатите на независимите кандидати в многомандатните изборни райони, след това определяне на мандатите по пропорционалната система в многомандатните изборни райони, разпределение на мандатите за всяка партия и коалиция на национално ниво, разпределение на мандатите в отделните многомандатни избирателни райони, преразпределение на мандатите с оглед съгласуване на броя на мандатите от националното и районното разпределение и едва след това персонифициране на мандатите по кандидатски листи. Това значи, че трябва установените и приети от Съда данни за действителни и недействителни гласове и тяхното разпределение между кандидатските листи в избирателните секции, предмет на проверката от Съда, да се обвържат с резултатите от изборите в избирателните секции, които не са предмет на проверка от Съда, за да се установи изборният резултат на национално ниво.

Поради това Съдът, след като установи броя на действителните и недействителните гласове, както и разпределението на действителните гласове между кандидатските листи, с определение от 26.02.2025 г. възложи на Централната

избирателна комисия, в съответствие с приетото от Съда, да установи на национално ниво: общия брой на намерените в избирателните кутии хартиени бюлетини и бюлетини от машинно гласуване, както и броя съответно на хартиените бюлетини и на бюлетините от машинно гласуване; броя на намерените в избирателната кутия недействителни гласове от хартиени бюлетини; броя на действителните гласове, подадени за кандидатски листи на партии, коалиции и независими кандидати и броя на действителните гласове „не подкрепям никого“; разпределението на действителните гласове по кандидатски листи на партии, коалиции и независими кандидати; четири на сто от действителните гласове, получени от гласуването в страната и извън страната без гласовете „не подкрепям никого“; партиите и коалициите, които биха получили не по-малко от четири на сто от действителните гласове в страната и извън страната; разпределението на мандатите в 51-вото Народно събрание и по многомандатни изборни райони, както и да посочи с оглед на получените резултати биха ли настъпили промени в персоналния състав на 51-вото Народно събрание, обявен с Решение №3998-НС от 31.10.2024 г. на Централната избирателна комисия, и ако да – за кои народни представители.

На 12.03.2025 г. Централната избирателна комисия с Решение №4152-НС от 12.03.2025 г., писмо изх. №ЦИК-НС-07-2476/123/ и входящ №185 от 12.03.2025 г. на Конституционния съд, предостави на Съда резултатите от извършеното преизчисляване на изборните резултати съобразно установеното от Съда по отношение на действителните и недействителните гласове, действителните гласове „не подкрепям никого“ и разпределението на действителните гласове между кандидатските листи (партии, коалиции, независим кандидат) за избирателните секции, предмет на проверка по к.д. №33/2024 г. и присъединените към него дела.

В резултат на извършеното от Централната избирателна комисия преизчисляване общият брой на намерените в избирателните кутии хартиени бюлетини и бюлетини от машинно гласуване е 2 568 992 или намаление с 1698 броя от обявеното с Решение №3972-НС от 30.10.2024 г. на Централната избирателна комисия, като броят на хартиените бюлетини е 1 598 041 или намаление с 1238 броя, а на бюлетините от машинно гласуване – 970 951 или намаление с 460 броя. Броят на намерените в избирателната кутия недействителни гласове (от хартиени бюлетини) е 51 791 или увеличение с 268. Общият брой на действителните гласове е 2 517 175 или намаление с 1900, като броят на действителните гласове, подадени за кандидатски листи на партии, коалиции и независими кандидати е 2 434 761 или намаление с 1695, а броят на действителните гласове „не подкрепям никого“ е 82 414 или намаление с 205. Установените след преизчислението четири на сто от действителните гласове, получени от гласуването в страната и извън страната без гласовете „не подкрепям никого“, са 97 390,44.

Разпределението на действителните гласове по кандидатски листи на партии, коалиции и независими кандидати според номера в бюлетината и наименованието в нея, се променя както следва:

За 1 ПП ДОСТ – 2253, намаление със 7 гласа.

За 2 ПП ГЛАС НАРОДЕН – 7289, няма промяна.

За 3 Социалистическа партия Български път – 1555, намаление с 15 гласа.

За 4 ПП Величие – 97 497, увеличение с 59 гласа.

За 5 Българи – 1727, намаление с 10 гласа.

За 6 МОЯ СТРАНА БЪЛГАРИЯ – 2771, намаление с 10 гласа.

За 7 ПП ИМА ТАКЪВ НАРОД – 165 191, увеличение с 31 гласа.

- За 8 ДПС-Ново начало – 280 246, намаление с 1110 гласа.
- За 9 БРИГАДА – 1173, намаление с 8 гласа.
- За 10 Партия на ЗЕЛЕНИТЕ – 4900, увеличение с 3 гласа.
- За 11 ПРАВОТО – 2350, намаление с 10 гласа.
- За 12 ВЪЗРАЖДАНЕ – 325 358, намаление със 108 гласа.
- За 13 АЛИАНС ЗА ПРАВА И СВОБОДИ – АПС – 182 254, увеличение с 1 глас.
- За 14 БЪЛГАРСКИ НАЦИОНАЛЕН СЪЮЗ – НД – 2225, намаление с 5 гласа.
- За 15 БСДД – ДИРЕКТНА ДЕМОКРАЦИЯ – 1694, няма промяна.
- За 16 СИНЯ БЪЛГАРИЯ – 26 045, намаление с 9 гласа.
- За 17 ПП МЕЧ – 111 993, увеличение с 28 гласа.
- За 18 ГЕРБ-СДС – 642 521, намаление с 452 гласа.
- За 19 АТАКА – 3972, увеличение със 7 гласа.
- За 20 ПП НАРОДНА ПАРТИЯ ИСТИНАТА И САМО ИСТИНАТА – 2460, намаление с 3 гласа.
- За 21 ПРЯКА ДЕМОКРАЦИЯ – 7933, намаление с 19 гласа.
- За 22 КП СВОБОДНИ ИЗБИРАТЕЛИ (РБ, ССД и ЗС) – 6290, намаление с 3 гласа.
- За 23 БТР – БЪЛГАРИЯ НА ТРУДА И РАЗУМА – 1445, увеличение с 1 глас.
- За 24 КОЙ – 2014, намаление с 8 гласа.
- За 25 КП РУСОФИЛИ ЗА БЪЛГАРИЯ – 8855, намаление с 5 гласа.
- За 26 КОАЛИЦИЯ ПРОДЪЛЖАВАМЕ ПРОМЯНАТА – ДЕМОКРАТИЧНА БЪЛГАРИЯ – 346 074, увеличение с 11 гласа.
- За 27 БЪЛГАРСКИ ВЪЗХОД – 10 311, намаление със 7 гласа.
- За 28 БСП – ОБЕДИНЕНА ЛЕВИЦА – 184 361, намаление с 42 гласа.
- За 15.29 ЧАВДАР ИВАНОВ ПОПОВ – независим кандидат – 2004, увеличение с 4 гласа.

Извършеното преизчисление води до промяна в състава на 51-вото Народно събрание, която обосновава незаконност на избора на 16 народни представители, обявени с Решение №3998-НС от 31.10.2024 г. на Централната изборителна комисия за обявяване на избраните народни представители в 51-вото Народно събрание.

Съдът следва да обяви за незаконен избора на следните народни представители: Ешеревф Кязим Ешеревф, избран за народен представител във Втори изборен район – Бургаски, от коалиция АЛИАНС ЗА ПРАВА И СВОБОДИ – АПС; Светослав Тодоров Тодоров, избран за народен представител в Трети изборен район – Варненски, от партия ВЪЗРАЖДАНЕ; Ивайло Христов Митковски, избран за народен представител в Трети изборен район – Варненски, от коалиция ПРОДЪЛЖАВАМЕ ПРОМЯНАТА – ДЕМОКРАТИЧНА БЪЛГАРИЯ; Деян Петев Петков, избран за народен представител в Четвърти изборен район – Великотърновски, от ПП МЕЧ; Андрей Христов Вълчев, избран за народен представител в Шести изборен район – Врачански, от коалиция БСП – ОБЕДИНЕНА ЛЕВИЦА; Росен Красимиров Иванов, избран за народен представител в Девети изборен район – Кърджалийски, от ПП МЕЧ; Павлин Йовков Йотов, избран за народен представител в Единадесети изборен район – Ловешки,

от коалиция ГЕРБ-СДС; Емил Димитров Трифонов, избран за народен представител в Дванадесети изборен район – Монтана, от ПП ИМА ТАКЪВ НАРОД; Станислав Димитров Анастасов, избран за народен представител в Шестнадесети изборен район – Пловдив, от коалиция ДПС-Ново начало; Борислав Климентов Петков, избран за народен представител в Двадесет и втори изборен район – Смолянски, от ПП МЕЧ; Александър Руменов Ненков, избран за народен представител в Двадесет и трети изборен район – София, от коалиция ГЕРБ-СДС; Иван Стойнов Кючуков, избран за народен представител в Двадесет и пети изборен район – София, от ПП ИМА ТАКЪВ НАРОД; Виктор Тенчев Папазов, избран за народен представител в Двадесет и пети изборен район – София, от партия ВЪЗРАЖДАНЕ; Метин Ялзер Качан, избран за народен представител в Двадесет и седми изборен район – Старозагорски, от коалиция ДПС-Ново начало; Теменужка Петрова Петкова, избрана за народен представител в Двадесет и осми изборен район – Търговишки, от коалиция ГЕРБ-СДС и Никола Тошков Джамбазов, избран за народен представител в Двадесет и осми изборен район – Търговишки, от коалиция ГЕРБ-СДС, на основание чл. 302, ал. 2 от Изборния кодекс на мястото на Теменужка Петрова Петкова за времето, през което изпълнява функцията на министър; Александър Стайков Марков, избран за народен представител в Тридесет и първи изборен район – Ямболски, от ПП ИМА ТАКЪВ НАРОД.

На основание чл. 306, ал. 5 ИК Съдът следва да възложи на Централната избирателна комисия въз основа на установеното с настоящото решение да определи резултатите от изборите за народни представители, произведени на 27.10.2024 г., като обяви разпределението на мандатите и имената на избраните народни представители.

След влизане в сила на настоящото решение Централната избирателна комисия следва да предостави публичен достъп до приетото за установено от Съда по отношение на избирателните секции, предмет на проверката по делото.

По изложените съображения и на основание чл. 149, ал. 1, т. 7 във връзка с чл. 66 от Конституцията Конституционният съд

Р Е Ш И:

ОБЯВЯВА за незаконен избора на народните представители:

Ешереф Кязим Ешереф, избран за народен представител във Втори изборен район – Бургаски, от коалиция АЛИАНС ЗА ПРАВА И СВОБОДИ – АПС;

Светослав Тодоров Тодоров, избран за народен представител в Трети изборен район – Варненски, от партия ВЪЗРАЖДАНЕ;

Ивайло Христов Митковски, избран за народен представител в Трети изборен район – Варненски, от коалиция ПРОДЪЛЖАВАМЕ ПРОМЯНАТА – ДЕМОКРАТИЧНА БЪЛГАРИЯ;

Деян Петев Петков, избран за народен представител в Четвърти изборен район – Великотърновски, от ПП МЕЧ;

Андрей Христов Вълчев, избран за народен представител в Шести изборен район – Врачански, от коалиция БСП – ОБЕДИНЕНА ЛЕВИЦА;

Росен Красимиров Иванов, избран за народен представител в Девети изборен район – Кърджалийски, от ПП МЕЧ;

Павлин Йовков Йотов, избран за народен представител в Единадесети изборен район – Ловешки, от коалиция ГЕРБ-СДС;

Емил Димитров Трифонов, избран за народен представител в Дванадесети изборен район – Монтана, от ПП ИМА ТАКЪВ НАРОД;

Станислав Димитров Анастасов, избран за народен представител в Шестнадесети изборен район – Пловдив, от коалиция ДПС-Ново начало;

Борислав Климентов Петков, избран за народен представител в Двадесет и втори изборен район – Смолянски, от ПП МЕЧ;

Александър Руменов Ненков, избран за народен представител в Двадесет и трети изборен район – София, от коалиция ГЕРБ-СДС;

Иван Стойнов Кючуков, избран за народен представител в Двадесет и пет изборен район – София, от ПП ИМА ТАКЪВ НАРОД;

Виктор Тенчев Папазов, избран за народен представител в Двадесет и пет изборен район – София, от партия ВЪЗРАЖДАНЕ;

Метин Ялзер Качан, избран за народен представител в Двадесет и седми изборен район – Старозагорски, от коалиция ДПС-Ново начало;

Теменужка Петрова Петкова, избрана за народен представител в Двадесет и осми изборен район – Търговишки, от коалиция ГЕРБ-СДС и Никола Тошков Джамбазов, избран за народен представител в Двадесет и осми изборен район – Търговишки, от коалиция ГЕРБ-СДС, на основание чл. 302, ал. 2 от Изборния кодекс на мястото на Теменужка Петрова Петкова за времето, през което изпълнява функцията на министър;

Александър Стайков Марков, избран за народен представител в Тридесет и първи изборен район – Ямболски, от ПП ИМА ТАКЪВ НАРОД,

определени за избрани с Решение №3998-НС от 31.10.2024 г. на Централната изборителна комисия за обявяване на избраните народни представители в 51-вото Народно събрание.

ОТХВЪРЛЯ исканията на народни представители от 50-ото и 51-вото Народно събрание за установяване на незаконност в цялост на изборите за народни представители, произведени на 27.10.2024 г.

ОСТАВЯ БЕЗ РАЗГЛЕЖДАНЕ искането на 58 народни представители от 50-ото Народно събрание за установяване на незаконност на изборите за народни представители, произведени на 27.10.2024 г., в 15 Плевенски изборен район и в 25 София изборен район.

ВЪЗЛАГА на Централната изборителна комисия въз основа на настоящото решение да определи резултатите от изборите за народни представители, произведени на 27.10.2024 г., като обяви разпределението на мандатите и имената на избраните народни представители.

ИЗПРАЩА препис от решението на Народното събрание, на Централната изборителна комисия и на вносителите на исканията.

Решението влиза в сила от датата на постановяване.

Председател:

Павлина Панова